

Pohľady

Z OBSAHU:

VLASTENECTVO

ČIE BOLO UHORSKO

SLOVENČINA NAŠA KAŽDODENNÁ

PAVOL JOZEF ŠAFÁRIK

MAXIMILIÁN HELL

ISTANBUL

Viedenský Slováci, manželia Daniela a Michal Helienek, vystavovali vo februári a v marci tohto roku svoje akvarely v severozápadnej bašte Zvolenského zámku. Usporiadateľmi boli Galéria Živa, Rotary Klub, Slovenská národná galéria – Zvolenský zámok a Mesto Zvolen.

Na titulnej strane: Michal Helienek: Zvolen/ akvarel -
Druhá strana: Daniela Helienek: Ranná toaleta/ akvarel

Rozlúčili sme sa s dvoma výnimočnými osobnosťami viedenskej slovenskej komunity. Smutno je nám v duši. Veľmi smutno. Opustili nás krátko po sebe. Nech im obom dá Pán ľahké odpočinutie. A nech im odplatí všetko, čo vykonali. Bolo toho tak veľa, že my by sme im to sotva vládali vynahradiť.

Anton Hrabovec

VILMA JANOTKA (1925 – 2010)

Pani Vilma Janotka, rod. Michalek, prežila život vo veľmi činorodej rodine. Jej svokor bol roku 1912 spoluzakladateľom a dlhoročným predsedom Katolíckej jednoty, aj po jej obnovení v rokoch 1920 a 1950 rozširoval tlač, usporadúval stretnutia a slávnosti, návštevy politikov zo Slovenska, divadelné predstavenia a mnohé ďalšie kultúrne podujatia. Pani Vilma s manželom v týchto aktivitách pokračovali, napríklad spoluorganizovali púť rakúskych Slovákov do Ríma pri príležitosti 1100-ročného jubilea príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Z návštevy rodiny pani Janotka v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku sme sa vždy tešili, bolo to naše spojivo s dávnymi slovenskými spolkami vo Viedni. Žiaľ, dokumenty, zástavy a odznaky spolku Katolíckej jednoty sa stratili, boli by bývali cenným symbolickým pokladom nášho spolku. S pani Vilmou odišla dobrá duša, obetavá Slovenka, súčasníčka bohatej tradície slovenskej národnostnej skupiny vo Viedni.

Frau Vilma Janotka geboren Michalek lebte im Kreise einer bekannten slowakischen Familie in Wien. Ihr Schwiegervater wurde langejähriger Obmann des slowakischen Vereins Katolische Einheit und sie setzte seine Arbeit fort. Mit ihr geht ein Teil der slowakischen Tradition, eine gute Seele, die Zeitgenossin der reichen slowakischen Tradition in Wien.

ALICA FRÜHWALD (1927 – 2010)

Pani Alica Frühwald, rodená Jarošová, bola srdcom Slovenskej duchovnej služby a úzkou spolupracovníčkou otca Číka na Grabene aj neskôr na Ungargasse. Udržovala kontakt s Ostpries-terhilfe, spoluorganizovala adventné, fašiangové a iné stretnutia, starala sa o tlač. Po roku 1968 veľmi pomáhala slovenským utečencom pri integrovaní sa alebo vycestovaní do krajiny, kde im bol udelený politický azyl. Zlatý človek. Myslela viac na druhých ako na seba. No vari najzaslužnejšie: udržovala kontakt s kňazstvom na Slovensku, posielala tam mnoho liekov, slovenskej, najmä náboženskej literatúry a iného materiálu, spolupracovali s ňou aj mnohí terajší funkcionári Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku. Pochovaná bola v Krieglachu (Stmk), slávnostné rekvie my slávil v Dóme sv. Martina v Bratislave 18. júla. Stratili sme v nej vzácného človeka a veľmi dobrého priateľa.

Frau Alica Frühwald geboren Jarošová wurde zur Hauptperson der Slowakischen Seelsorge in Wien. Als enge Mitarbeiterin des Paters Čík hat sie viel für die Seelsorge organisiert, sie pflegte den Kontakt zu Ostpries-terhilfe und im Jahr 1968 organisierte sie Hilfe für die slowakischen Flüchtlinge in Wien auch bei ihrer Ausreise in ein anderes Asylland. Den Priestern in der damaligen Tschechoslowakei schickte sie Medikamente und Literatur, sie war im slowakischen Leben in Wien unentbehrlich. Wir haben in ihr einen wertvollen Menschen und eine sehr gute Freundin verloren.

Češťich pamiatke!

Milí čitatelia Pohľadov,

takmer každý deň v Rakúsku vysvetľujem, kto som, že Slováci nie sú Česi a že slovenčina nie je český dialekt. Pred mesiacom som musela odpovedať na otázku, prečo sme potrebovali vlastný štát. V tejto súvislosti rada cítujem bývalého

českého premiéra Petra Pitharta, ktorý povedal: „Trvám si na tom, že v Európe nejsou jiné dva národy, které by si svými národními jazyky rozumely téměř slovo od slova, a přitom by byly tak odlišné.“ Áno, je pravda, že vonku sme konfrontovaní s témou národ a vlast' viac ako doma. Doma som bola Slovenka a ani raz som si nepoložila otázku, kto som. V tomto smere to bolo pre mňa jasné. Komunizmus ani nebol obdobím hrdosti na vlastné korene s výnimkou, ak otec bol robotník. Hodnoty boli postavené na hlavu. Budoval sa šťastný zajtrajšok bez buržoáznej minulosti. Kto trčal z radu, dostal po hlave latou z lešenia stavby mládeže. Keď ma na fakulte ako čerstvo skončenú inžinierku navrhla ešte mladšia kolegyňa bez opýtania do komunistickej strany, stuhla mi krv v žilách, ten pocit si pamätám dodnes. Ešte to leto som ušla „hrobárovi môjho svedomia“ z lopaty a moja nevôľa voči akýmkoľvek stranám a spolkom ma dlho prenasledovala. Až v Rakúsku som pochopila, že aj ja mám minulosť a že existujú tradície, ktoré so samozrejmosťou, ako že obloha je modrá, spájajú ľudí do spoločenstiev a práve to ľuďom dáva ich identitu, orientáciu, pocit domova, hrdosti, keď chcete – pocit vlastenectva.

Snahy a diskusie o vlasteneckom zákone na rodnom Slovensku zasiahli aj nás. Začali do živého. V našej novej rubrike Téma sme sa pokúsili pre vás aj pre nás nájsť zaujímavé postrehy súvisiace so slovenským vlastenectvom z minulosti a súčasnosti. Vlastenectvo je téma veľmi vážna, možno práve preto ju ten falošný pátos na váhach bohyně Atény ťahá dole, kde môže skončiť v blate na okraji cesty, pošliapané a zneuctené falošnými kazateľmi. Nezávidíme Američanom ich spoločnú hrdosť na spoločný štát rôznych národností, neobdivujeme Francúzov, ako si udržiujú čistotu jazyka, nenasledujeme príklady s inou tradíciou. Pozrime sa na tú svoju. Povyťahujeme naše slovenské osobnosti, oprášme históriu vlastných rodín a pocit identity a hrdosti sa dostaví sám. Ten nám naozaj nik iný nedá.

Krásne leto (aj s Pohľadmi) vám želá

Ingrid Konrad

Tatranský končiar Kriváň je jedným zo symbolov Slovenska, podobne ako Tatry alebo dvojkríž

Obsah:

- 3 EDITORIAL
- 4 TIENE BÝVALÉHO ČESKOSLOVENSKA – AKCIA K
- 6 Rozhovor | ANTON SRHOLEC | *zhovárala sa Helena Steiner*
- 8 13. PLES VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV | *Ingrid Žalneva*
- 10 VEĽKÁ NOC A JEJ SYMBOL,
VEĽKONOČNÉ VAJÍČKO | *Jozef Macura*
- 11 KOMORNÝ KONCERT | *Edith Veith*
- 12 ZĽUDOVENÉ ŠÚPOLKY | *Ingrid Žalneva*
- 16 DOKTOR SOVA VO VIEDNI | *Janka Tarinová*
- 18 Téma | VLASTENECTVO | Úvod | *Ingrid Konrad*
- 19 ČIE BOLO UHORSKO | *Marián Tkáč*
- 23 SLOVENČINA NAŠA KAŽDODENNÁ | *Ingrid Žalneva*
- 28 PAVOL JOZEF ŠAFÁRIK | *Martina Víglašská*
- 30 JOZEF MURGAŠ - Z doliny prerástol oblaky | *Martin Jančuška*
- 32 MAXIMILIÁN HELL - Vedec, ktorý ako prvý na svete
vypočítal vzdialenosť Slnka od Zeme | *Jana Gregor*
- 35 NOVOROČNÝ KONCERT 2010 | *Edith Veith*
- 36 GINGA | *Ingrid Konrad*
- 37 MUSIC TIME – Divadlo Jozefa Gregora Tajovského
opäť vo Viedni | *Edith Veith*
- 38 ISTANBUL- Európske hlavné mesto
kultúry 2010 | *Martina Víglašská*
- 42 SLOVENSKÝ BABYCLUB VO VIEDNI | *Iveta Gregor*
- 43 TANCUJ, TANCUJ, VYKRÚCAJ... | *Ingrid Žalneva*
- 44 KRUHY LÁSKY - Večer s Helene Opitz | *Jozef Macura*
- 45 SLOVENČINA NA TRIČKÁCH | *Ingrid Žalneva*
- 46 Listáreň

TIENE BÝVALÉHO ČESKO

13. apríl 2010. Viedeň. V Kostole Najsvätejšej Trojice sa schádzajú ľudia. Slovenský inštitút vo Viedni pozval na spomienkovú omšu za obete bývalého režimu v socialistickom Československu. Omša bola venovaná 60. výročiu „akcie K“, čo bol krycí názov pre násilnú likvidáciu mužských rehoľných rádov v Československu v roku 1950 vtedajším komunistickým režimom. Presne o polnoci z 13. na 14. apríla 1950 obsadili príslušníci Ľudových milícií, Verejnej bezpečnosti a Štátnej bezpečnosti všetky mužské kláštory v celom Československu a rehoľníkov internovali v záchytných kláštoroch. Pre svoju brutalitu sa akcia K zapísala do histórie aj pod názvom Barbarská noc. O násilnej likvidácii mužských rehoľných rádov rozhodli komunisti už roku 1948, hneď po nástupe k moci. Hľadali len zámienku, ktorou by sa likvidácia ospravedlnila. Akcia mala prinútiť rehoľníkov, aby sa vzdali rehoľného spôsobu života. Ich vplyv na ľud mal byť

oslabený. Komunistický režim tak siahal na dušu človeka. Bolo rozhodnuté. Plánované bolo, že sa zasiahne „naraz, počas jednej noci formou dobre pripraveného úderu, ktorý by postavil našu aj zahraničnú verejnosť pred hotovú vec“.

Foto: Vladimír Čevela

K prítomným sa prihovoril aj veľvyslanec SR v Rakúsku Dr. Peter Lizálek

Foto: Vladimír Čevela

Akcia

K

SLOVENSKA

Svätá omša pripomenula bolesti a utrpenie, prezentovala silu viery rehoľníčok a rehoľníkov. Akciou K sa síce podarilo zlikvidovať všetky mužské kláštory, nepodarilo sa však zlikvidovať rády a nepodarilo sa ani krajinu premeniť na ateistickú.

Hlavným celebrantom spomienkovej omše bol svätiaci biskup Mons. Dr. Franz Scharl ako osobný zástupca viedenského arcibiskupa. Svätej omše sa zúčastnil aj vojenský biskup Mons. František Rábek, policajný dekan Mjr. Pavol Šajgalík, apoštolský nuncius v Rakúsku Dr. Peter Stephan Zurbriggen, bývalý slovenský premiér JUDr. Ján Čarnogurský a slovenský veľvyslanec v Rakúsku Dr. Peter Lizák. Spomienkovej omši predchádzala prednáška pracovníkov Ústavu pamäti národa SR, ktorá sa konala vo februári v priestoroch Slovenského inštitútu. Veľký ohlas medzi prítomnými malo vystúpenie predsedu slovenskej Konfederácie politických väzňov Dr. Antona Srholca. ■

-red-

Záchytný kláštor v Podolínci

ANTON SRHOLEC

Prežili ste 10 rokov trestaneckých prác v uránových baniach v Jáchymove. Ako ste to dokázali?

Je to životná trauma, ktorú si nesiem so sebou po celý život a prekonávam ju dodnes. Snažil som sa žiť ľudsky aj v týchto neľudských podmienkach a v nádeji aj v beznádejných situáciách. Viera dáva silu, aby človek prekonal akékoľvek prekážky. Tretinu života som prežil v podzemí, v baniach a vo väzniciach. Ale na druhej strane bolo veľa príležitostí na to, aby som mohol svoju vieru konkretizovať adresne ľuďom, s ktorými som žil vo väzení, ktorí boli ešte horšie postihnutí tým, že doma mali rodinu a trápili sa pre ňu. Zo Slovenska tam bolo vyše 70 000 mužov a žien. S nimi som sa delil o život. Vari aj toto ma poznačilo. Moje kresťanstvo nie je funkcionárske, ale skôr zápasom o človeka a pomoc tým, ktorí to najviac potrebujú. Chorým, postihnutým, trpiacim. To som sa tam naučil. Zlo, čo človek prežíva, sa stáva motiváciou, inšpiráciou k intenzívnejšiemu konaniu dobra.

Život vo väzení bol veľmi ťažký a aj najmenšie porušenie poriadku bolo kruto potrestané. Vo väzení bolo ďalšie väzenie, tzv. korekcia. V čom spočívala?

Bola to polepšovňa. Keď niekto spáchal nejaký priestupok, napr. nesplnil dennú normu alebo ak neprejavil povinnú úctu

nadriadenému, nepozdravil dozorcú a podobne, dostal trest. Taký človek bol odvedený do betónového krytu, prísne stráženého pod dostrelom guľometov, a tam v izbičke širokej na rozpätie rúk, na samotke, mal prežiť trest. Potrestaný väzeň tam dostal jeden deň iba jedlo a deku, ale nemal svetlo, druhý deň mu odostrelí okienko, ale nemal jedlo. Na tretí deň ležal bez deky. Ticho, hlad, chlad a samota boli veľkým trestom pre ľudí, ktorí nemali duchovný inventár.

Aký život vás čakal po návrate z väzenia?

Zamestnal som sa v cementárni ako robotník. Spoznal som robotníkov, ktorí sa živili poctivou prácou. Myslel som si, že pri tejto ťažkej práci s lopatou mi Štátna bezpečnosť dá pokoj. Až po roku 1989, keď sa otvorili archívy Ústavu pamäti národa, som si o sebe prečítal, ako ma sledovali, ako mój spolupracovník podával hlásenie, ako robím, čo robím a či som ešte slobodný. Robili na mňa nátlak, aby som urobil v závode kariéru. Keď ma chceli povýšiť, odišiel som radšej do Ostravy k vysokým peciam, kde som si popri zamestnaní urobil aj štátnice z angličtiny a nemčiny.

Po vašom príchode do Bratislavy v roku 1969 sa už schyľovalo k tzv. pražskej jari.

Mal som možnosť zúčastniť sa prvého zápasu o zvrhnutie komunistického

Celoživotným záujmom tohto výnimočného človeka je teológia a jej praktická aplikácia v súčasnom svete.

Rímskokatolícky kňaz, spisovateľ a charitatívny pracovník, zakladateľ a riaditeľ resocializačného centra

RESOTA Dr.h.c. Anton Srholec sa narodil 12. júna 1929 v Skalici. RESOTA je neštátne občianske združenie pre bezdomovcov v Podunajských Biskupiciach, mestskej časti Bratislavy.

„Ani v prípade bezdomovcov to nie je len o chlebe, posteli a teple, ale aj o spoločensťve a o tom, že niekto ťa pozná, myslí na teba, má ťa rád,“ hovorí Anton Srholec. Seba radí k jednoduchým ľuďom napriek tomu, že je veľmi

vzdelaný a hovorí niekoľkými cudzími jazykmi. Jeho práca bola ohodnotená mnohými oceneniami, napr. Cenou Kardinála Königa za prácu v prospech viery a slobody, päťkrát bol laureátom ocenenia Dar roka od Slovenskej humanitnej rady, jeho prácu ocenilo HI. mesto SR Bratislava Cenou primátora.

V roku 2003 mu prezident SR Rudolf Schuster prepožičal štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra II. triedy.

Anton Srholec začal v Skalici študovať na gymnáziu. Ako 17-ročný vstúpil do saleziánskej spoločnosti, aby sa mohol venovať výchove chudobnej a opustenej mládeže. Nerád hovorí o sklamaníach: „Som skôr pozitívne mysliaci a teším sa zo všetkého pekného, čo mi je dopriate. Predsa len najväčšie sklamanie, ktoré mi život priniesol, bolo práve na ceste za kňazským povoláním.

Keď nás v roku 1950 všetkých zobrali z teologických škôl a po prvý raz som bol internovaný len preto, že som sa rozhodol svoj život zasvätiť Bohu. Cirkev sa stala nepriateľom ľudu a všetci, ktorí sa k nej hlásili, boli diskriminovaní a prenasledovaní. Ani po prepustení mi nebolo dopriate v Československu študovať za kňaza, tak som sa rozhodol odísť do Turína a tam teológiu dokončiť. Chytili ma však na hraniciach a za pokus o ilegálne prekročenie hraníc som dostal 12 rokov väzenia. A aj keď som si 10 rokov odsedel, moju víziu, môj sen slúžiť celým svojim životom dobru, pravde a spravodlivosti, mi nezobrali. Naopak. Presvedčili ma, že moje rozhodnutie bolo správne.“

zločineckého systému, ktorý sa mal prerobiť na socializmus s ľudskou tvárou. Nastalo obdobie slobody a ja som konečne mohol uskutočniť svoj celožitvotný sen. Bolo mi umožnené legálne odísť na tri mesiace do Turína. Požiadal som o predĺženie pobytu, aby som tam mohol dokončiť kňazské štúdium na pápežskej univerzite. Medzitým sa už hranice zatvorili, ale komunisti mi povolenie o predĺžení pobytu dali, nakoľko sa báli, že ak tam zostanem, mohol by som rozprávať o tom, čo som prežil v komunistickom svete.

Najkrajšie obdobie vo vašom živote predstavujú roky 1969 – 1970, keď sa vám splnila vaša túžba.

Keď padol komunistický pokus o revíziu pod sovietskymi tankami a brežnevovskou okupáciou, tisíce ľudí utiekali z našej vlasti. Vtedy prišlo najdôležitejšie rozhodnutie – či sa vrátim domov, alebo zostanem v Taliansku, kde som skončil teológiu, a pápež Pavol VI. ma v máji 1970 vysvätil za kňaza. Slovenské hranice boli už znovu zatvorené, keď som prišiel domov v presvedčení, že svoje 40-ročné skúsenosti budem môcť použiť pre dobro nášho národa. Moje miesto je tu, medzi ľuďmi na Slovensku, a neľutujem to dodnes, aj keď ma neprijali s nadšením ani komunisti, ani moja milovaná cirkev. Od štátu som nedostal povolenie na kňazskú službu, mohol som iba vypomáhať ako kostolník v blumentálskej farnosti. Tam som našiel veľa blízkych ľudí. Blumentál sa v tom čase stal legendou, zvlášť mladí ľudia tam manifestovali svoju vieru ako odpor proti silnému totalitnému systému.

Obdobie normalizácie. Charta 77.

Komunisti ma nechali v Bratislave, lebo chceli, aby som s nimi spolupracoval. Stále ma prenasledovali a volali na vypočúvanie. Keď videli, že im nechcem slúžiť, poslali ma za trest z Bratislavy do Perneku. Tu som našiel samotu, kde som mohol veľa čítať, študovať a písať. V roku 1977 bola v našom štáte prvá veľká vlna odporu. Intelektuáli z celej republiky sa zjednotili a napísali veľký dokument o neslobode v našej krajine. S týmto dokumentom prišli aj za mnou, aby som to podpísal. Vnímal som to však ako zámienuku pre komunistov, pre ktorú by mi mohli zobrať súhlas vykonávať kňazské povolanie. Chartu 77 som nepodpísal. Pokladal som za dôležitejšie zostať v kňazskej službe a takto byť bližšie k ľuďom a hlásať nie politiku, ale evanjelium. Teda radšej meniť ľudí na lepších, spravodlivejších, čestnejších, pravdivejších, než sa ukázať ako politický odporca režimu.

Historickou udalosťou v 80. rokoch bola veľká manifestácia, púť na Velehrad pri 1100. výročí smrti sv. Metoda.

Na Velehrade sa zišla celá cirkevná česká diplomacia, moravskí a slovenskí veriaci, ktorých tam prišlo okolo pol milióna. Doniesol som si tam podomácky vyrobený zosilňovač, lebo som vedel, že nás vytlačia z kostola, ako sa aj stalo. Zástupy ľudí sa zhromaždili na veľkej lúke a pri západe slnka som urobil jedno gesto, na ktoré nikdy nezabudnem. Zapálil som sviečku a zdvihol som ju vysoko nad hlavu. Tisíce ľudí stíchli. Začali sme sa modliť a po zotmení som s rozhlasovým zosilňovačom až do východu slnka moderoval veľké stretnutie pútnikov na Velehrade. Komunisti ma za to potrestali – odobrali mi súhlas aj na poslednej farnosti. Vtedajší cirkevní predstavení v Trnave nepovedali na to ani slovo. Nikto neprejavil solidaritu. Všetci mali strach. Znovu som sa stal robotníkom, pracoval som v nemocnici a potom ako skladník v Doprastave až do revolúcie. Komunisti sa však báli, že mám po práci čas stretávať sa s ľuďmi, a preto ma chceli mať na očiach ako kňaza, a tak mi ponúkli miesto v Blumentáli. Tu som v roku 1988 začal opäť vypomáhať. Blumentál sa znovu stal miestom stretávania mladých ľudí, ktorí boli orientovaní na budúcnosť a túto budúcnosť pripravovali.

Blížil sa rok 1989 – pád komunizmu.

Komunisti opustili Boha a Boh opustil komunistov. Režim sa zrútil, padol, a nám sa otvorila cesta k slobode. Vtedy som zažil ďalšie veľké sklamanie – moji spolubratia sa s cirkevnými vrchnosťami dohodli poslať ma ďaleko od Bratislavy, ale ja som to odmietol. Za túto neposlušnosť som dostal vlastne najväčší dar. Stal som sa slobodným, nezávislým kňazom, ktorý nie je viazaný na jedno miesto. Po revolúcii sa kolesá môjho pohybu zrýchlili a nezastavili sa až doteraz.

Po revolúcii ste nedostali od arcibiskupa Sokola súhlas potrebný na kázanie v kostole. Odišli ste teda do dôchodku a odvtedy sa venujete bezdomovcom. Prečo ste si vybrali práve túto skupinu ľudí?

Svoje kňazské poslanie nechápem iba ako službu v kostole, ale skôr ako službu ľuďom. Účasť na ich živote. Pomoc konkrétnemu človeku, hlavne trpiacemu. Demokraciu som privítal ako hotový zážrak, ale priniesla nám aj nové problémy. Jedným z nich sú ľudia, ktorí stratili domov. Tí, ktorých vyhnali z internátu, z detských domovov, ktorí sú chorí, postihnutí. Ale tento fenomén marginalizovaných ľudí sa týka aj mnohých ľudí v cirkvi.

Tých, čo sa dostanú pre zmenu situácie, pomerov alebo pre osobné chyby alebo problémy na okraj cirkvi. Týchto treba podržať, pri nich stáť a presvedčať ich, že aj keď sú niekde odmietaní, na druhom mieste je pre nich človek, srdce a otvorený dom.

Váš život je veľmi bohatý a užitočný. Popri sociálnej práci sa venujete aj publicistike, podali ste svedectvo o svojich dramaticky prežitých rokoch a hlavne o sociálnej práci.

Sociálna práca je súčasťou kresťanského poslania. Je to pomoc chudobným, chorým, opusteným ľuďom, ktorí žijú na hranici a ktorí si sami ťažko pomôžu. Moja skupina sa volá RESOTA – resocializačná komunita. Je to okolo 100 bezdomovcov, o ktorých sa staráme s jednou írskou sestrou. Niektorí k nám prichádzajú ambulantne, aby sa u nás osprchovali, najedli, aby našli komunitu, obliekli sa, ošetrili si rany, lebo niektorí sa boja ísť aj k lekárovi... Tí, ktorí sú

„Moje kresťanstvo nie je funkcionárske, ale skôr zápas o človeka a pomoc tým, ktorí to najviac potrebujú.“

Anton Srholec

mladí, si hľadajú prácu. Žobráci, ktorí spávali pod mostom, spia u nás. Starší musia prispieť zo svojho dôchodku – invalidného alebo starobného – a tak žijeme pod jednou strechou ako taká rehoľa. Zo žartu hovorím, že ja mám najdokonalejšiu, najlepšiu rehoľu. My sme naozaj chudobní. Ľudia u nás sú poslušní, nemusím im ani rozkazovať. Na očiach mi čítajú, čo je správne, múdre a vďačne to urobia. Sú slušní a neškodní. Je to niečo ako pozametané mesto. Je to domov na hrane nábožensko-občianskej. Neprípustné je násilie a nesmie sa klamať, kraďnúť, podvádzať. Mám radosť z toho, že mi pod rukou rastú ľudia a prežívajú v oáze, ktorú sme im tu vytvorili, kde sa dá dôstojne, ľudsky a pokojne žiť.

Hovoríte, že „kresťanstvo má slúžiť človeku a byť mu darom“...

To nie je nič nové, je to zakódované v evanjeliu a Ježišom príklade. Stal sa darom pre celé ľudstvo. Kresťanská viera sa mi stala vecou praktického života. Chcem ukázať, že aj starý človek na pokraji svojich síl a svojich dní môže byť užitočný a stať sa príkladom a darom pre tých, ktorí to potrebujú. ■

Za rozhovor ďakuje Helena Steiner

13. PLES VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

Elegantný záver vystúpenia skupiny PETAN

Fotografie: Jozef Macura

Sklička, sklička dotykov svietia vo tme...

23. januára 2010 svietili do tmy nočnej Viedne okná hotela Radisson a návštevníkom jeho slávnostnej sály v ten večer svietili aj v očiach farebné sklička plné očakávania dobrej zábavy a stretnutí so starými známymi. Všade to šumelo slovenčinou, veď sa tu konal Ples viedenských Slovákov. Bol to už jeho 13. ročník a, ako už býva najlepším zvykom a dlhoročnou tradíciou, aj tentoraz prebrali nad ním záštitu významní predstavitelia Rakúskej a Slovenskej republiky – rakúsky minister pre zahraničné záležitosti Dr. Michael Spindelegger a veľvyslanec SR v Rakúsku Dr. Peter Lizák.

Pomaly ťa vediem do schodov...

Možno pomaly, ale hostia s motýlikmi na krku a dámy vo zvodných róbach vystupovali po schodoch jedného z najkrajších viedenských palácov na Parkringu určite slávnostne naladení. Pri vstupe do plesovej miestnosti ich vítali dve

„tanečnice z Lúčnice“, akože ináč, podľa starého slovanského zvyku – chlebom a soľou, a dušu prichádzajúcich dám potešil malý darček – medovníkové srdiečko vyzdobené tak, akoby bolo vyrobené z jemného porcelánu.

Celý svet nám niekam unikal...

Kým vonku v uliciach panovala zima a v ekonomike kríza, túto noc sme odložili svoje starosti. Všetci sme sa prišli zabaviť, k čomu prispela aj pestrá paleta svetových a slovenských melódií, no najmä modusovských hitov v podaní skupiny Goldies z Bratislavy. Chytľavé refrény si spolu s niekdajším bubeníkom hudobnej skupiny Modus Lubomírom Stankovským pospevoval azda každý na parkete i pri stole.

Ako sa krásne mlčí pre radosť tiel a duší...

„Lahkosť tiel“ nám už tradične predviedla tanečná skupina PETAN z Pezinka svojimi ladnými pohybovými kreáciami. Ale zahanbiť sa nedali ani ostatní

návštevníci, niekoľko stolov obsadili členovia nášho tanečného kurzu, ktorí si nadriľované kroky vyskúšali priamo v praxi. A nielen oni, tanečný parket doslova „praskal vo švíkoch“, správna plesová atmosféra zaplnila pekné a príťažlivé prostredie a pokračovala až do skorých ranných hodín.

Poprosme čas, nech sa neplaší...

Slávnostný večer pozdravili aj vzácní hostia – Dr. Matthias Tschirf, poslanec Viedenského krajinského parlamentu a predseda Klubu ÖVP (Österreichische Volkspartei, Rakúska ľudová strana, pozn. red.) vo Viedni, veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Dr. Peter Lizák i predsedovia oboch našich spolkov, Ingrid Konrad a Vlado Mlynár. Po ich príhovoroch sa chopila mikrofónu moderátorka večera, šarmantná Marcella Molnárová. Celé moderovanie popretkávala vlastnými zážitkami z Viedne a napokon všetkých presvedčila aj o vlastných speváckych kvalitách, keď vo svojom umeleckom bloku predviedla viacero melódií zo známych muzikálov.

Okrem poďakovania hlavnému sponzorovi – firme IPEC GROUP patrí naša vďaka firmám i jednotlivcom, ktorí prispeli do bohatej plesovej tomboly: výtvarníčka Saša Makarová, výtvarníčka Gabriela Medved'ová, Kúpele Piešťany, Grand Hotel Trenčín, Slovenská ľudová majolika Modra, Divadlo J. G. Tajovského Zvolen, Víno Regius, Flora Tour & Travel, s.r.o., p. Helena Billand, p. Dimiter Žalnev, rodina Regendová, Café Restaurant Zichy Bratislava, John Harris Fitness Wien, p. Jana Gregor, p. Zuzana Klembárová, Veľvyslanectvo SR v Rakúsku, MUSICA s.r.o., Bellaflora, Heidenhof Illmitz a Radisson SAS Palais Hotel Vienna.

Polnočné prekvapenie - Peter Cmorík

Môžem tu prespievať noc, hviezdy prídu na pomoc...

No, hviezdy síce na pomoc neprišli, ale aj tak sa nám podarilo vyslobodiť speváka Petra Cmoríka s jeho kolegom Jurajom Kupcom zo zamknutej hotelovej garáže, a tak sme si charismatický hlas slovenského Zlatého slávika mohli vychutnať v jeho polnočnom vystúpení. Hostia sa však nezmenili na pasívnych divákov, tanečný parket neosirel, naopak, v tanci a zábave sa pokračovalo, čo napokon vyzdvihol aj Peter Cmorík, podľa neho tu boli príjemní ľudia v príjemnej sále a celý večer bol fajn, so skvelou atmosférou.

Stopnime čas, mladosť je raz...

Pri zrode plesov viedenských Slovákov boli aj manželka Sabina a Vlado Mlynárovci. V televíznom šote krajinského vysielania ORF Sabina rozkošnou slovenčinou konštatovala, že to bolo vtedy ako ich „bejby“. Z batolaťa sa však medzičasom stal tínedžer. Zorganizovať ples pri takej vysokej konkurencii v hlavnom meste

plesovej sezóny vôbec nie je jednoduché, nie vždy sa všetko podarí, nie vždy sa vyhovie každému... Napriek tomu veríme, že sa aj tohto roku podarilo spojiť starú viedenskú tradíciu so slovenským temperamentom a viedenski Slováci dokázali, že sa vedia baviť dobre a na úrovni.

No tak požičaj mi nádej, dvakrát ti ju vrátim späť...

Organizácia tohoročného plesu by nebola možná bez finančnej podpory hlavného sponzora, ktorým bola už po piatykrát bratislavská firma IPEC GROUP, a to aj napriek tomu, že sa jej riaditeľ pán Ivan Čarnogurský ml. nemohol na plese osobne zúčastniť. O to viac by sme sa mu aj touto cestou chceli poďakovať. Ples viedenských Slovákov je naozaj krásnou udalosťou. Hostom nezáleží na tom, aby videli a boli videní, ale najväčšmi im záleží, aby pospájali svoju pozitívnu energiu, naplnili ňou celý priestor a spoločne tak strávili niekoľko príjemných hodín.

Tak už ticho, už nič nešepkaj...

Medzi významných plesových hostí patril aj líder nežnej revolúcie Ján Budaj s manželkou

Napätie pri žrebovaní tomboly - vyhrať chcel každý...

VEĽKÁ NOC A JEJ SYMBOL VEĽKONOČNÉ VAJÍČKO

Nádherné vzory vajčiek vyškrabávaných a olepovaných slamou

Fotografie: Jozef Macura

Malované vajčka upúťali aj mladých

Ak by sa niekto pozastavil nad tým, že začiatkom leta píšeme o veľkonočných vajčkách a zdá sa mu to trochu trúfalé, možno čoskoro zmení svoj názor. Všetci, ktorí prišli do spolkovej miestnosti 25. marca 2010, sa presvedčili, že maľovanie vajčiek si vyžaduje nielen veľkú zručnosť a čas, ale aj trpezlivosť. Preto ak chcete stihnúť do budúcej Veľkej noci namaľovať aspoň niekoľko vajčiek tak, ako nám ich predstavila Ingrid Žalneva, potom je naozaj najvyšší čas pustiť sa do maľovania už teraz! Tradičné maľovanie veľkonočných vajčiek – kraslíc sa robí technikami, o ktorých sme predtým ani len netušili. Prvé, čo návštevníkov večera upúťalo, bol stôl v rohu miestnosti plný nádherných kraslíc a iných dekoratívnych ozdôb pripomínajúcich sviatky jari a nového života. Ingrid Žalneva má skutočne nezvyčajnú záľubu: veľkonočné vajčka nielen zbiera, ale aj sama maľuje. Jej prednáška bola taká obsiahla, že vystavené exponáty vôbec nestačili na demonštrovanie najrozličnejších techník zdobenia vajčiek, o ktorých hovorila, a tak si vypomohla aj obrázkami premietanými na plátne. Videli sme vajčka batikované, maľované voskom, leptané, vyškrabované, oblepované, odrôťované či dokonca okúvané. Večer spestrila rozprávaním o tom, ako si naši predkovia vyrábali farby. Napríklad žltú získavali varením

jablkovej kôry a žita a červenú z pálenej tehly. Maľovanie vajčiek nie je zvykom len na Slovensku. Medzi exponátmi boli vajčka nielen od operencov, ale aj z pieskovca, hliny a dokonca aj zo zlata. Tie slúžili ako posvätné dary a našli sa v hrobch v Európe, Ázii a Afrike. Na území Slovenska boli vajčka symbolom zdravia, plodnosti a hlavne nového života. Pripisovali sa im dôležité úlohy, ako zabezpečenie prosperity poľnohospodárstva, ochrana ľudí a hospodárstva pred zlými duchmi. Vajčka boli súčasťou rituálov spojených s vítaním jari.

Po prednáške nás čakalo chutné posedenie. Ale predmetom záujmu stále zostával stôl plný kraslíc. Niektorí z nás si nádherné vajčka aj detailne fotografovali, napokon bolo krátko pred Veľkou nocou, a tak sme ich chceli použiť ako svoje e-mailové pozdravy pre priateľov a známych. ■

Poslucháči so záujmom počúvajú prednášku o krasliciach

KOMORNÝ KONCERT

Publikum Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku je rôznorodé, preto si vyžaduje aj priliehavú dramaturgiu, a tak sa u nás pre milovníkov vážnej hudby pravidelne konajú aj klasické koncerty. 11. marca 2010 sme si pozvali huslistku Jelu Špitkovú a klaviristku Sylviu Čáповú-Vizváryovú so zaujímavým a atraktívnym programom. Obidve patria k výrazným slovenským umelkyniam s bohatou koncertnou i pedagogickou činnosťou na vysokých umeleckých školách

Huslová virtuózka Jela Špitková

V zajatí tónov...

V našom spolku sa predstavili ako absolútne zohrané duo s bravúrne naštudovaným programom, uviedli Chaconne g-moll Tommasa Antonia Vitaliho, Sonátu č. 4 pre husle a klavír Georga Friedricha Händela, Koncert C-dur od Josefa Haydna a Cigánske melódie od Pabla de Sarasate. Štýl a technika Jely Špitkovej je výnimočná a prepracovaná do najmenšieho taktu. Jej virtuózne prednesené kadencie sú nezabudnuteľné. Takisto treba oceniť aj hru klaviristky Sylvie Čáповej-Vizváryovej, lebo v sonátach, kde sú obe rovnocennými partnerkami, je dôležitá absolútna súhra a muzikálne cítenie dvojice, a to skutočne bravúrne zvládli.

Jela Špitková 28. júna t. r. v Portugalskom Porte uviedla s miestnym orchestrom Mendelssohnov Koncert pre husle a orchester, predstavila svoj recitál s náročným programom a uskutočnila aj majstrovský kurz .

Vysoké umelecké výkony obidvoch umelkýň ocenilo aj publikum spontánnym potleskom a vyžiadanim prídavku. Je len potešiteľné, že naše obecnstvo je vnímavé, na vysokej úrovni a vie oceniť kvalitný umelecký výkon, čo veľmi kvitovali i umelkyne, pretože súhra medzi publikom a účinkujúcimi je veľmi dôležitá a plne sa odzrkadlí aj na úrovni koncertu. ■

v Bratislave aj vo Viedni. Ich koncertná činnosť je zameraná najmä na domáce a európske teritórium, ale často účinkujú aj v Amerike a Ázii. Prezentujú sa jednak sólovo, ale aj s komornými zoskupeniami, často účinkujú aj s rôznymi domácimi i známymi zahraničnými orchestrami.

Zohraná dvojica: Sylvie Čáповá-Vizváryová a Jela Špitková

ZĽUDOVENÉ ŠÚPOLKY

Ak by ste niekedy navštívili Rusko a chceli si na pamiatku z tejto cesty kúpiť nejaký suvení, určite by voľba mnohých z nás padla na matriošku – drevenú bábiku, ktorá v sebe ukrýva niekoľko menších podobných figúrok. Ved' matrioška je predsa taká typicky ruská... Málokto však tuší, že práve matriošky nie sú výsledkom tradičného ľudového umenia, ale je to dielo sústružníka Vasilija Zvjozdočkina a profesionálneho umelca Sergeja Maljutina. Tento originálny výrobok vznikol na konci 19. storočia, hneď sa stal veľmi populárny a jeho sláva prekvitá až dodnes. Zrejme ešte menej čitateľov tuší, že podobný osud majú aj naše „tradičné“ slovenské bábiky zo šúpolia. Začnime ale pekne poporiadku...

Fotografie: archív autorky

"Zlatá priadka"

KUKURICA

Kukurica je kultúrna plodina pôvodne domestikovaná Indiánmi na území dnešného Mexika. Čoskoro sa stala nielen neodmysliteľnou súčasťou ich každodennej stravy, ale Aztékovia, Inkovia a Mayovia ju dokonca ukladali do hrobov svojich zosnulých príbuzných. Z Ameriky dovezli kukuricu do Európy v 16. storočí, začala sa pestovať aj na území dnešného Slovenska, hlavne v južných regiónoch, kde mala najlepšie klimatické podmienky. Kukurica je dôležitým krmivom, ale vyrába sa z nej aj múka, škrob a lieh. Po zbere sa musí ošúpať, t.j. musia sa

poobtrhať listy obalujúce klas – tzv. šúpolie. Takmer tri storočia trvalo, kým si Slováci všimli, že toto kukuričné šúpolie nie je len bezcenný poľnohospodársky odpad, ale že sa dá rozumne využiť.

VYUŽITIE ŠÚPOLIA

Kukuričné listy sú tvárne a pružné, preto sa najskôr začali používať ako pletárska surovina. Na konci 19. storočia sa z nich pletli rôzne rohože, tašky, neskôr rôzne druhy podložiek, košíky, obaly na fľaše a poháre. Už od nepamäti sa ľudia pokúšali pre svoje ratolesti zhotoviť nejaké hračky, a to hlavne z prírodných

Na návšteve u remeselníkov

materiálov, ktoré našli v blízkom okolí. Je celkom možné, že nejaké primitívne bábiky z kukuričných listov vyrábali pre svoje deti aj juhoamerickí Indiáni. V odbornej literatúre sa zachovala informácia, že aj slovenské matky kedysi zhotovovali detské bábiky, ktoré mali telo zo šúpolia.

ZROD ŠÚPOLOVEJ BÁBIKY

Spomínaná informácia zaujala v roku 1957 novú výtvarníčku Ústredia ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) Kamilu Rauchovú-Ryčlovú, ktorá zo šúpolia navrhla a vyrobila celú bábiku. Zo

začiatku do spôsobu výroby zaučila šesť ďalších výrobníky z okolia Bratislavy. Spojenie originálneho nápadu s nádherným prírodným materiálom a veľká rozmanitosť hotových výrobkov spôsobili nebývalý záujem, postavičky zo šúpolia čoskoro prekonali všetky dovedy zhotovované bábiky z iných materiálov a stali sa najpredávanejším artiklom v predajniach ÚĽUV-u. Ich výrobou sa podarilo úspešne nadviazať na tradičné umenie, hlavne vďaka prísne zachovanej jednoduchej forme a zvoleným námetom, ktoré nám sprostredkujú činnosti a zvyky z reálneho prostredia slovenskej dediny v minulosti – kosenie a nosenie sena, pasenie husí či oviec, pradenie, tkanie a pod. A tak vlastne

Na jarnej lúke

šúpolové bábiky, aj napriek tomu, že ich vytvorila profesionálna výtvarníčka, zľudovali, a dnes sa ich výrobe venuje viacero ľudovo-umeleckých výrobcov.

PRÍPRAVA MATERIÁLU

Kvalita šúpolia závisí od odrody kukurice, ako aj od klimatických podmienok. Ak napríklad v poslednej fáze dozrievania veľa prší, listy sčernejú, sú menej kvalitné a pred použitím sa musia siriť. Vonkajšie listy kukurice sú pevné, tmavšie a drsné, ako materiál na výrobu šúpolových bábik preto nie sú vhodné. Na výrobu sa používa tenšia, stredná vrstva šúpolia. Pre tieto listy je charakteristická výrazná pozdĺžna kresba na ich vonkajšej matnej strane. Šúpolie sa musí teda najprv roztriediť,

menej kvalitné sa často povrchovo musí upraviť, napr. morením. Kvalitné šúpolie sa vyperie, čím sa odstráni povrchová nečistota, a nechá dôkladne vyschnúť. Okrem kukuričných listov je na výrobu bábik potrebný drôt, najlepšie hliníkový, z ktorého sa vytvára konštrukcia celej postavy, na vyplnenie hlavičky, prípadne iných častí tela sa používa vata. V poslednom čase vatu nahradili guľôčky zo styroporu. Na zväzovanie listov, ako aj jednotlivých častí figúrky, sa používa pevná niť, vlasy sa tvoria z konopného vlákna, ktoré sa nastrihá do malých, asi 10 cm dlhých viazaničiek. Šúpolové postavičky držia často v rukách miniatúrne náradie alebo iné predmety, ktoré dotvárajú činnosť príslušnej figúrky. Aj tieto sú detailne vypracované, sú súčasťou celkovej kompozície a výrobcovia si ich väčšinou sami vyrábajú – najčastejšie z dreva, ale aj z textilu, papiera alebo šúpolia.

POSTUP VÝROBY

Pri výrobe treba dávať pozor na: správnu vlhkosť šúpolia (pred začatím práce sa listy namočia), správne uloženie listov (rozdielna vnútorná a vonkajšia strana), správny výber listov na jednotlivé časti figúrky podľa ich kvality a prírodného sfarbenia. V neposlednom rade treba dodržať proporčnosť postavičky a jednotlivé listy a časti pevne zväzovať, aby sa bábika nerozpadla. Najprv sa zhotoví hlavička, do ktorej sa zastrčí drôt. Osobitne sa pripraví ruky, aj s rukávcami, ktoré sú pre šúpolky typické. Zhotovenú konštrukciu rúk pripojíme k hlavičke, vytvoríme kríž a z priestoru medzi hlavou a rukami vytvoríme krk. Ďalej sa zhotoví horná časť tela aj so zásterkou. U ženských postavičiek nasleduje spodnička a sukňa, na ktorú sa používa najširšie a najkvalitnejšie šúpolie. Mužské figúrky majú samozrejme „oblečené“ nohavice, ktoré sa vytvoria tak, že sa väčšie množstvo listov pevne stočí do dlhších šúľkov. Na záver sa na hlavičku prisiajú vlasy, ženské hlavy sa dozdobia šatkou alebo čepcom.

Usilovné dedinské ženičky

Veselé kúpanie

ŠUP-ŠUP DO SVETA

Šupoľové bábiky aj dnes patria k najvyhľadávanejším spomienkovým darčekom zo Slovenska. Svoju cestu si našli do všetkých kontinentov, najviac sa však vyvážali vždy do USA, Kanady, ale aj Japonska. Určite každý z nás daroval aspoň jednu takúto figúrku svojim zahraničným priateľom. Výber je naozaj veľký: ženské postavičky, ktoré idú s vedrami po vodu, vynášajú Morenu, maľujú vajíčka, nosia kvety, chlieb, seno, priadky, tanečnice a pod. Z mužských figúrok sú najznámejší pastieri,

hudobníci či rôzni remeselníci. Medzi vianočnými ozdobami sú celé kolekcie anjelov, kominárikov, snehuliakov. Postupne pribudli aj rôzne zvieratká. Často sa stretáme aj s viacfigurálnymi kompozíciami – betlehemy, tancujúce skupinky, veľkonočná šibačka, zbor anjelov, hudobná kapela atď. Pre všetky postavy je charakteristický milý, nežný výraz a zaznamenanie určitého pohybu. Šupoľové bábiky sa stali symbolom slovenskej ľudovej tvorivosti a v takejto podobe sa aj v súčasnosti tešia širokej obľube na Slovensku i v zahraničí. ■

Spracované podľa: Beáta Husová: Šupoľové bábiky, ÚĽUV 1995

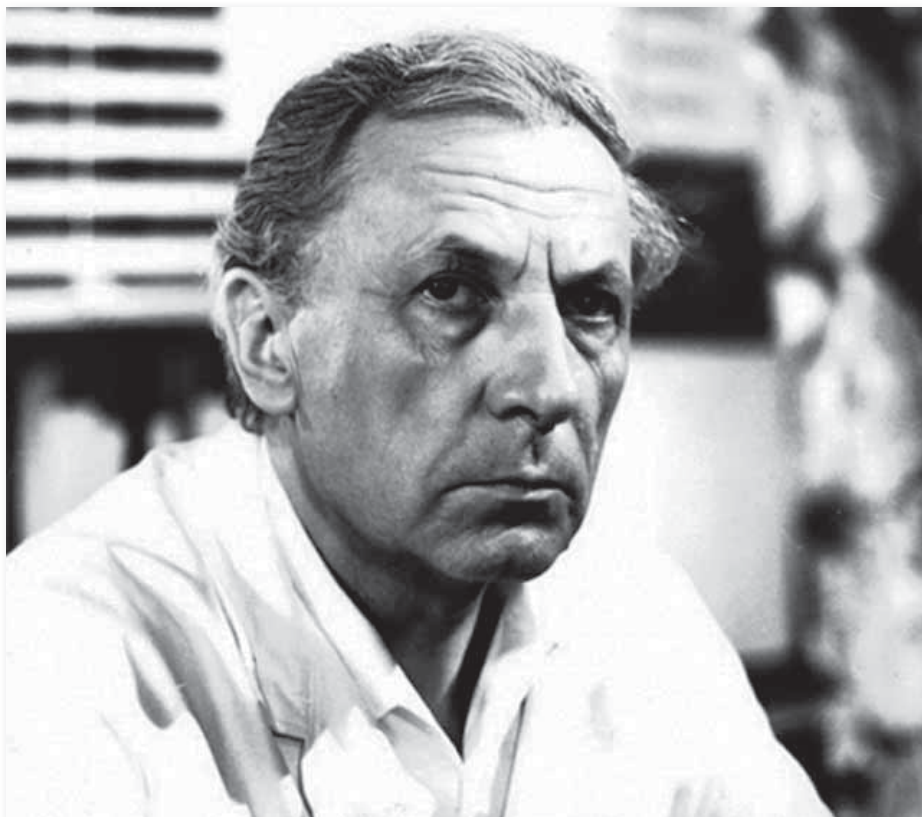
Nebeský zbor

DOKTOR SOVA VO VIEDNI

Slávny slovenský herec Ladislav Chudík zavítal 22. apríla 2010 medzi svojich krajanov do Viedne. Pred zaplnenou sálou Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku na Otto-Bauer-Gasse porozprával príbehy zo svojho bohatého života, recitoval svoje obľúbené verše a predviedol viacero chuťoviek zo svojho hereckého majstrovstva.

Legenda slovenského dramatického umenia predstúpila pred publikum v spoločnosti svojej manželky Aleny, ktorá moderovala jeho vystúpenie. Doyen slovenského herectva, vo veku 86 rokov ešte stále aktívny na scéne Činohry Slovenského národného divadla, pôsobil chvíľami dojmom mladíka na počiatku kariéry, bol plný nadšenia a odhodlania vykročiť do neznáma. Dlhoročnú kariéru divadelného a filmového herca, verejného činiteľa a porevolučného ministra kultúry a pedagóga nechal za dverami a pred viedenským publikum predstúpil ako nenápadný umelec, ktorému sa – akoby náhodou – podarilo zabávať a pobaviť prítomných počas celého večera, bezmála dve hodiny, a veru bez prestávky.

Ladislav Chudík viedenskému publiku dokázal, že všetky umelecké ocenenia získal zaslúžene. Postavám, ktoré stvárňoval, dodal svojim hereckým prejavom vždy noblesu, kultivovanosť a majestátnosť. Inak to nebolo ani tento večer. Po vážnych zdravotných ťažkostiach pred niekoľkými rokmi (2005 – 2007) sa aj vďaka starostlivosti svojej manželky dokázal vrátiť na dosky, ktoré znamenajú svet. Majster Chudík sám svoj súčasný život – nie bez zveličenia – označil ako „nadstavený čas“.

Zo seriálu Nemocnica na okraji mesta

Majstre, prijali ste pozvanie medzi krajanov vo Viedni. S akými pocitmi ste pristupovali k vystúpeniu, čo ste si pre nich pripravili?

Rád som prišiel medzi krajanov. Nachádzam tu vždy osobité, emóciami silne nabité publikum, z ktorého cítiť nadšenie pre návštevy zo „starej“ vlasti. Vždy je to pre mňa taká malá slávnosť. Aj dnes sa vo Viedni podarilo vytvoriť slávnostnú atmosféru, vznikol tu vzácný kontakt. Ľudia sa jednoducho malým smieškom akoby nabili, rozžiarili a ponúkli mi svoju ochotu počúvať. Pre herca je tento okamih podstatný – spoločne sa nám podarilo vytvoriť mostík, po ktorom si vyjdeme navzájom v ústrety. Zišlo sa tu obecnosť nabitá zvláštnou ochotou byť „pri tom“, prijímať, čo som ponúkal. Spolu s manželkou, dnes večer prvýkrát v úlohe moderátorky, sme ponúkli pestrú paletu zážitkov z môjho života. Občas mi moja Alenka pomohla pri rozpamätávaní, ale inak sme svoje úlohy zvládali dosť dobre. Nezapriem v sebe pedagóga, a za dnešný výkon som ochotný dať jej známku „výborný“.

Dnešným návštevníkom ste ponúkli svoje životné spomienky, ukážky prednesu básní a herecké etudy. Ako ste sa pred viedenským publikom cítili?

Myslím si, že sa nám tu podarilo všetkých zjednotiť. Často sa nedá odhadnúť, ako budú ľudia naladení, majú rôzne skúsenosti, sú v rôznom veku. Dokázali sme to spoločne vymodelovať. Bolo cítiť tú atmosféru spriaznenosti v sále. Tie odozvy ... a ten potlesk ...

Majstre, väčšinou dostávate otázky od publika. Čo by ste sa vy chceli opýtať krajanov?

Mňa by zaujímalo, aké to je, keď je človek v cudzine legálne? Podľa môjho názoru ide o demokratické spoločenstvo a má zmysel ho podporovať. Napríklad aj takýmito vystúpeniami. Urobil som to s radosťou.

Viedeň má vo vašom živote osobité miesto. Nejaký čas ste tu aj žili. Aký je váš vzťah k Viedni v súčasnosti?

Sám na sebe pozorujem určité od cudzenie. Už nie som na toto mesto tak

Foto: Milan Hajossy

napojený, ako to bolo za čias socializmu. Vtedy pre nás Viedeň predstavovala bránu do sveta, z viedenskej televízie sme získavali informácie o dianí vo svete za železnou oponou, objavovali sme okolité krajiny z pohľadu, ktorý bol pre nás inak nedostupný. Teraz je to už iné. A mám už aj veľa rokov, niečo získavať a hodnotiť si trúfam už len výberovo. Nemám ambície robiť zo seba múdreho starca.

Návštevníci odchádzali z podujatia rozžiarení a s úsmevom na tvári, čo ste si odniesli vy?

Ešte stále som rozžiarený, pretože nám to spoločne s mojou Alenkou (manželkou - pozn. redakcie) vyšlo. Všetci odchádzali nadšení. Každý mal iným spôsobom nabitý akumulátor. Je to dobrý pocit zo slušne vykonanej roboty. Ešte raz ďakujem za pozvanie, bolo to príjemné a pekné. A známkou toho, že sa nám spoločný večer vydaril, je, že nie som až taký ustatý.

Ako sa páčilo podujatie vo Viedni manželke a moderátorky večera, pani Alene Chudíkovvej?

Cítila som, že obecenstvo je spokojné, pre mňa to bolo poďakovanie za to, že

som našla odvahu a prvýkrát som robila manželovi moderátorku. Som veľmi rada, že aj on je spokojný. Dúfam, že aj tí, ktorí nás počúvali. Keď nabudúce nebude mať manžel partnera, som ochotná vždy zaskočiť (smiech)

Pani Chudíková, pán Chudík, ďakujeme vám za váš vzácny čas a želáme veľa zdravia.

NÁVŠTEVNÍCI STRETNUTIA S MAJSTROM CHUDÍKOM:

... som veľmi dojatá ...

... oplatilo sa vyniesť mamičku na vozíku na prvé poschodie, žiaľ bez výtahu ...

... pána Chudíka poznám zo školských čias, sme vrstovníci. Pamätám sa na jeho recitáciu v Kláštore pod Znievom. Som šťastná, že ho vidím tak zblízka ...

... pán Chudík je umelec, vie rozprávať, človek keď sa započúva, je to úžasné ...

LADISLAV CHUDÍK sa narodil 27. mája 1924 v malej obci Hronec v okrese Banská Bystrica. Už počas stredoškolského štúdia začínal ako recitátor a ochotnícky herec. Po maturite sa vybral do Bratislavy, kde sa zapísal na filozofickú fakultu, na štúdium slovenskej a ruskej literatúry. V roku 1944 už ako elév v Slovenskom národnom divadle (SND) študoval na dramatickom oddelení Štátneho konzervatória. Ako dvadsaťtriročný mal už za sebou vyše dvadsať postáv. V rokoch 1946 – 1951 pôsobil na novootvorenej Novej scéne, potom sa vrátil do SND, kde stvárnil množstvo zaujímavých postáv, napríklad v Macbethovi, Herodesovi a Herodiade, Henrichovi IV., Ibsenovom Borkmanovi a ďalších inscenáciách. Taktiež filmári ho objavili už krátko po vojne. Po viacerých epizódnych úlohách mu v roku 1959 ponúkol režisér Paľo Bielik postavu kapitána Dabača v rovnomennom filme.

Počas svojho aktívneho hereckého života stvárnil približne 430 filmových, televíznych, divadelných a rozhlasových postáv. Venoval sa recitácii a rozhlasovej tvorbe, pedagogickej činnosti a je autorom publikácie O herectve. Začiatkom 80. rokov minulého storočia vytvoril jednu zo svojich najväčších filmových úloh – Jana Amosa Komenského v historickom filme Putování Jana Amose. Do pamäti vari všetkých televíznych divákov v bývalom Československu sa zapísal ako nezabudnuteľný doktor Sova v seriáli Nemocnica na okraji mesta. Popri svojej hereckej tvorbe pôsobil aj ako pedagóg na Štátnom konzervatóriu, neskôr na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Po revolúcii 1989 bol Ladislav Chudík krátky čas ministrom kultúry, ale vrátil sa k herectvu.

Po vážnych zdravotných problémoch v rokoch 2005 – 2007 sa Ladislav Chudík vrátil na scénu Činohry SND. V súčasnosti naďalej účinkuje v divácky obľúbenom divadelnom predstavení Tančiareň. V septembri 2007 sa zúčastnil nakrúcania tretieho pokračovania českého seriálu Nemocnica na okraji mesta, ale objavil sa len v jednej časti.

Za svoje herecké výkony získal viacero ocenení. Cenu Jozefa Kronera za celoživotné dielo, štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy za celoživotný prínos k rozvoju slovenskej kultúry a za mimoriadne významné šírenie dobrého mena Slovenska v zahraničí, ocenenie Hercova misia na Art Filme v Trenčianskych Tepliciach. V roku 2010 získal cenu Český lev za vedľajší mužský herecký výkon vo filme Jana Hřebejka Kawasakihio rúže. Tento film majster Chudík sám označil ako svoje posledné filmové dielo.

Život a umeleckú tvorbu Ladislava Chudíka mapuje niekoľko dokumentárnych filmov a knižných publikácií, napr. dokument režiséra Patrika Lančariča, monografia Ľubice Krénovej a kniha rozhovorov s Jánom Štrasserom Žijem nadstavený čas.

(spracované podľa osobnosti.sk)

VLASTENECTVO

**Vlastenectvo alebo patriotizmus
(z gréckeho patrios = vlast)
je láska a oddanosť vlasti,
hrdosť na jej minulosť a prítomnosť,
úsilie chrániť záujmy vlasti.**

Kým vo Wikipédii, našej spoločnej svetovej encyklopédii, ktorú tvoríme sami pre seba, je v slovenčine len tento krátky textík, v angličtine nájdete traktát na viac strán s bohatými odkazmi na ďalšie linky.

Neviem, v čom to je, že sme takí, akí sme. My Slováci. Keď sa povie téma vlastenectvo, narastie nám v krku hrča ako balón a nie sme vstave zaujať stanovisko. Neviem, prečo máme tendenciu o sebe pochybovať. Neviem, prečo si neveríme. Hovoríme jedným z európskych jazykov, patríme do dejín Európy, obývame územie, ktoré do Európy patrí. Všetko má svoje dôvody. Obzrime sa do minulosti: stáročia nám niekto tvrdil, že neprežijeme ako národ, aspoň sa o to usilovali, stáročia sa hranice nášho územia menili. Ale nie je to spoločným osudom aj iných európskych národov? Pozrime sa na súčasnosť. V roku 1993 sme sa zaradili k početnej skupine európskych národných štátov na území, ktoré nám ostalo po Veľkomoravskej ríši, po rozpade monarchie, po Trianonskej dohode, po slovenskom štáte, po bývalom Československu.

Vieme, kto sme? Prečo v nás počúvanie štátnej hymny a naše vlastné národné znaky vzbudzujú nevôľu? Prečo niekto presadzuje tzv. vlastenecký zákon a niekto nie? Všetko má svoje príčiny a mali by sa ozvať odborníci, ktorí by nám to mali vysvetliť. Historici, sociológovia, etnografi a neviem ešte kto. Kde je novodobý Janko Jesenský, Šafárik, kde je Kukučín? Kto nás má mať rád, keď sa sami nemáme radi? Keď stále o sebe pochybujeme, na seba nadávame, ale veci neriešime, a tak vyplávajú na povrch spoločnosti kadejakí kriklúni, ktorí si osobujú definovať slovenské vlastenectvo v hlúpom zákone, a tým zároveň šliapu po posledných akých-takých pocitoch rodenej Slovenky či Slováka v spojitosti s národnou hrdosťou.

„Akékoľvek znenie zákona vlastenectvo nevyrieši. Hrdosť totiž nemožno založiť na udalostiach, ktoré dávno odviaľ čas. Musí byť podporovaná prítomnosťou. A nielen v učebných osnovách. Aby občan Slovenskej republiky akejkol'vek národnosti mohol byť hrdý na krajinu, v ktorej je normálne nekradnúť, nepodvádzať, nezneužívať politickú moc voči oponentom. Kde sú váženými osobnosťami ľudia, ktorí každodenne a tvrdo

pracujú. Kde spoločnosť aj činmi ocení obetavých učiteľov, lekárov, vedcov... Kde sa za najväčších národovcov nebudú pasovať ľudia, ktorí národné záujmy obhajujú iba rečami.“

Erik Potocký | Pravda.sk | 3. marca 2010

„O čom vlastne má byť výchova k vlastenectvu? Vysvetlite mi to, rád by som to preniesol na naše deti. Kým sedíte doma na zadku, tak vás vlasť nezaujíma, ale len čo ste vonku, tak na ňu začnete rozmýšľať. Neznamená to, že mimo Slovenska má pojem „vlasť“ skutočný význam, zatiaľ čo domasedom je to ukradnuté? Vlastenec nie je ten, ktorý huláka, ale pre ktorého pojem „vlasť“ čosi znamená. Hrdosť na rodákov? Aj tých, čo zmenili občianstvo a sú z piatej generácie vysťahovalcov? Sú naveky naši, alebo je to iba zúfalé hrabnutie do prázdnej truhlice hrdosti?“

Martin Vystavil | <http://vystavil.blog.sme.sk> | 17. októbra 2007

ČO JE TO VLASTŤ?

Palestínsky básnik Mahmúd Darwish na tému „čo je to vlasť“ napísal: „Nikto sa s touto otázkou nestretá tvárou v tvár tak ako Palestínčan. To nie je otázka, na ktorú si letmo odpovieš a ideš ďalej. Ide o tvoj život... každopádne ide o tvoju totožnosť. Nie je nič jednoduchšie ako povedať: „Vlasť mám tam, kde som sa narodil. Ale veď narodiť sa môžeš kdekoľvek. Niektorí svoju vlasť nikdy neuvideli a zomreli milostnou túžbou po nej.“

<http://cz.altermedia.info>

To nie je otázka, na ktorú si letmo odpovieš a ideš ďalej. Áno, zastavíš sa, je to pohľad do zrkadla, ktorému sa nevyhneš. Samozrejme, že vonku sa tejto téme nevyhneš. Každý deň sme s ňou konfrontovaní. ■

Človek miluje svoju vlasť nie preto, že je veľká, ale preto, že je jeho.

Seneca

Marián Tkáč

ČIE BOLO UHORSKO

Slovenská historička žijúca v Rakúsku, pani Emília Hrabovec, sa vyslovila, že „Slovensko síce má dnes svoj vlastný štát, ale Slováci ešte nenašli svoju skutočnú štátno-národnú identitu“ (Som človek hľadajúci pravdu, www.slovaci.at). Je čas zamyslieť sa netradične a inak nad našimi dejinami, pokúšať sa o ich výklad „zo slovenského stanoviska“ – iste s vedomím, že všetko mohlo byť aj inak. Pýtať sa a odpovedať na otázku, či bolo vlastne Uhorsko?

NAŠKÝ PRÍSTUP

Možno týmto textom spôsobívyvoláme búrku nevôle tých, pre ktorýmch je už všetko jasné a pre ktorých je všetko uzavreté. Našťastie, ako napísal Titus Kolník: „Archeológia je fascinujúca veda aj preto, že jej poznatky nie sú pri väčšine objavov definitívne uzavreté. Každá generácia bádateľov má šancu rozšíriť ich a objaviť nové súvislosti aj k dávnejšie vykopaným

nálezom.“ Neplatí to, zaiste, len o archeológii, pričom každý takýto pokus môže naraziť na hrozbu rázneho odmietnutia. Nuž, naozaj „nie je ľahko vyrovnáť sa nositeľovi titulu s tým, že bádal vedľa a dokonca okolo objavu, zatiaľ čo laici (amatéri) oň priamo zakopli“, ako si to všimol Ludwig Schneider (30 let sjednoceního Jeruzaléma, Ostrava 1997, s. 73). Aby sme sa vyhli označeniu „amatéri“, budeme predovšetkým klásť otázky. Napokon je lepšie poznať aspoň niektoré otázky, ako všetky odpovede.

Vlastenectvo je zamilovať si všetko, čo je súčasťou vlasti: históriu, tradíciu, jazyk i samotnú rodnú krajinu. Ide o lásku, ktorá zahŕňa diela rodákov a plody ich génia.

Pápež Ján Pavol II.

Až dosiaľ sme sa na naše dejiny pozerali predovšetkým cudzími očami. Máme profesorov dejín odchovaných na pražskom mlieku, nadojenom z nemeckej teórie o sťahovaní sa národov. Škoda, že aj najnovšie dielo nášho váženého historického barda nesie podtitul „Od príchodu Slovanov...“ Toto chybné východisko poznamenáva aj ďalšie tézy o našej najdávnejšej minulosti. Hádám teda nepošpiníme svätostánok histórie viac, ako ho špinia niektorí z profesionálov s ušami natiahnutými k Prahe či k Budapešti, ak sa inak, „našsky“ dotkneme otázky zaužívaného pomenovania našich historických reálií. Nepôjde o „premenúvanie“, tých zažili naše dejiny až-až, iba o inakšie poukladanie známych či menej známych faktov.

UHOR NEZNAMENÁ MAĐAR

Ktovie prečo sa zabúdame vracaf k našim starším historikom, napríklad Františkovi Sasinkovi? Ten sa odvoláva na Monumenta Germaniae Historica, vydané v Hannoveri 1878, ako aj na iné spisy, a tvrdí toto: „Že názov Uhor znamená Maďara a prinesený bol k Dunaju až Arpádovcami, to je blud. Ten názov už dávno pred Arpádovcami slýchaný bol v Európe.“ Zabúdaný Sasinek zaiste stojí za to, aby sme sa na toto jeho tvrdenie pozreli dnešnými očami a zmyslami nezaťažnými profesionálnymi pravdami histórie.

Prvá otázka: ako mohli pomenovanie Uhor, Uhorsko prineŕ k nám starí Maďari, keď nijaký z ich kmeňov sa nevolal Uhor? Ich mená boli takéto: Nyék, Megyer, Kurt-Gyarmat, Tarján, Kér, Jenő a Keszi. Alebo: byzantský cisár pomenoval okolo roku 950 ríšu, ktorú založil Svätopluk, ako hė megalé Morabia, čo sa prekladá ako Veľká Morava, ale nejde „len“ o vzdialenú či minulú Moravu? Prečo ruský kronikár Nestor okolo roku 1110 hovorí o Slovenskej zemi a o slovenských kniežiatom? Prečo sa v bule pápeža Jána VIII. z roku 880 jazyk, pre ktorý vynášiel písmená sv. Cyril, nazýva slovenským? Prečo pápež Štefan V. nazýva Svätopluka v listine z roku 885 kráľom Slovenov (nehľadiac na to, že „vďaka novinke“ českého jazykovedca Georga Polívku z roku 1831 sa v starších prekladoch uvádza kráľ Slovienov)?

UHOR – U HORY

Je isté, že naši predkovia boli Slovenmi, až pokiaľ nás, teda iba mužov, iní nepremenovali na Slovákov. (Má pravdu Tomáš J. Veteška, že „meno Slováka je čečizmus z 15. storočia zosmiešňujúceho, dehonestujúceho významu, ako napr. vandrák, všivák, husák, babrák“?) Keď k nim dorazili starí Maďari, od úžasu nad ich schopnosťami dorábať obilie, dali im úctivé meno Tót, čo podľa starších slovensko-maďarských slovníkov znamená Človek. Nie je hanlivé „Tót ném ember“ (Slovák nie je človek) nič iné, iba typické popieranie pravdy južnými susedmi?

Ján Stanislav dokázal, že územie, ktoré obývali Sloveni, bolo oveľa väčšie, ako dnešné Slovensko. Sloveni obývali nielen Panóniu (dnešné západné Maďarsko), ale aj dnešné východné Maďarsko, severné Rumunsko. A samozrejme, aj dnešné Slovensko, územie pod horami. Prečo českí autori Obrázkových dejín národa československého z roku 1924, Antonín Mach a František Hrnčír tvrdia, že „slovo ‚Uhry‘, ‚Ungarn‘ pochádza od slovanského mena ‚U gory‘ (hory)“? Pomenovanie Ug(o)ra nachádzame aj u Jána Stanislava.

Nie je základom slova Uhor, Uhorsko evidentne hora, kam u nás radíme aj lesy, spievame o hore a myslíme na les, hájik? Tento základ sa nachádza aj v ďalších slovách. Historik Cyril Hromník, Slováka žijúci v Kapskom Meste, hovorí o dravidských odborníkoch na výrobu kovov, ktorí „v styku s našimi predkami, karpatskými Horalmi, uhnietli prapôvodných Slovenov“. Stalo sa tak hlboko pred narodením Krista (Cyril A. Hromník, Sloveni: unde orti estis? Slováci, kde sú vaše korene?, www.jsm.snj.sk). Horali – Gorali dodnes žijú na južnej a severnej strane Tatier. Podľa Sasinka (ale aj našej známej z chorvátskeho Trogira, ktorú neučili dejepis u nás, ale v Chorvátsku, a podľa starých máp)

Je sladké a krásne umrieť pre svoju vlasť.

Homér

obyvateľmi „severnej zeme pri Váhu“ boli Bieli Chorváti – Horvati, rovnako so základom „hora“. Nositeľom pPriezviska Horvát, odvodeného od hôr, nosí veľa Slovákov.

Iný starší autor, Ján Zigmundík, ktorý vydal v Trnave roku 1923 zaujímavú knihu Či Maďari zaujali Uhorsko a či založili uhorský štát?, dokonca pomenoval epochu „od roku 820 až do roku 972“, teda od kniežata „Mojmíra I. až po knieža Gejzu, otca sv. Štefana“ drevným uhorským kráľovstvom, teda Starým Uhorskom.

Podľa Sasinkovej práce Slováci v Uhorsku (Turčiansky Sv. Martin 1902) „Uhorsko (Sylvania) medzi Karpatmi a Dunajom delilo sa na Biele a Čierne, čili na Horné a Dolné Uhorsko“ a „toto delenie znala takrečená Kniha Setepennaja (vydaná v Petropoli 1747), ako aj Zemepisec Ravennátsky, cisár Konstantin i Ademar“. Podľa Zigmundíka išlo o kráľovstvo skladajúce sa „z troch ináč osobitných, ale spolupatriacich čiastok, ako to z iných dejepisných miest drevných letopisov sa ľahko doplniť dá: z Panoónskej, Bielouhorskej a Čiernouhorskej marky“.

UHORSKO A PANÓNIA

Pokiaľ ide o Panóniu, tak sa nazývala stará rímska provincia, ktorej podľa J. Stanislava „najväčšia časť bola osídlená Slovámi. Máme historické svedectvo, že Slovania osídlili Panóniu pred Pribinom a Kocelom“. Pomenovanie Biele Uhorsko (dnešné Slovensko) odvodzuje Zigmundík od názvu Bulgaria v uhorských letopisoch pochádzajúcich z rokov 900 – 1300: „Prepisovatelia syllabu ‚ie‘ chybne čítali ako písmeno ‚u‘, a tak z Bulgaria vzniká Bieligaria – Bielgoria – Bielugria, teda Biele Uhorsko.“. Nie sú pozostatkom tohto mena „Biele Karpaty“? Napokon Čierne

Uhorsko je „stará Dácia“, dnešné východné Maďarsko, severná časť Srbska a severozápadná časť Rumunska.

Nebolo Uhorsko rovnako ako Panónia názvom územia, ktoré si sedem staromaďarských (nie teda starouhorských či staropanónskych) kmeňov osvojilo, keď na dané územie vstúpilo, rovnako ako slovnú zásobu a náboženstvo jej obyvateľov?

Dôkazy? V najstaršej uhorskej legende Život svätých pustovníkov Svorada vyznávača a Benedikta mučeníka, napísanej najneskôr v roku 1068, sa ani raz nespomína Uhorsko, iba Panónia. Štefan sa v nej – podotýkame tridsať rokov po smrti! – uvádza ako kráľ Panónov (nie kráľ Maďarov a ešte ani nie kráľ Uhrov). Podľa Väčšej legendy svätého Štefana kráľa, ktorá vznikla okolo roku 1080, Panónia je „rodiskom svätého biskupa Martina“ a „odľahlejšie končiny Uhorska“, teda kraje „pri horách“ (u hôr), sa uvádzajú v súvislosti s činmi sv. Svorada a Benedikta. Nepotvrďuje to, že starí Maďari len postupne, od juhu „zaujímali“ vlasť? Na sklonku 9. storočia prišli najprv do pustatín v dnešnom východnom Maďarsku a do Panónie. Až v priebehu 30. a 40. rokov 10. storočia (940) sa dostali na líniu Bratislava – Nitra – Levice – Veľký Krtíš – Lučenec – Rimavská Sobota – Turňa – Michalany. Ešte okolo roku 1050 prechádzala „slovensko-maďarská“ hranica južne od Michaloviec a Trebišova. A až pred koncom 11. storočia sa dostali k dnešnej slovensko-poľskej hranici. Štefan sa posmrtné stal aj kráľom Uhrov až po tom, čo keď po jeho smrti obsadili starí Maďari postupne aj „krajinu pri horách“, „odľahlejšie končiny“: Uhorsko.

Vlastenectvo je taký abstraktný pojem, že niektorí dospelí nevedia, o čo ide. Nemôžu teda troj- či štvorročné deti chápať, že sa majú správať vlastenecky a stáť v pozore .

Slovenský psychológ Tibor Hrozák k návrhu Vlasteneckého zákona

Jeden z prvých kanonizovaných svätcov nášho národa, ktorého pozostatky sú uložené v kyjevskej Pečorskej Lavre, sa narodil v roku 983 na východnom Slovensku a umrel v roku 1043. Napriek tomu, že v čase jeho narodenia, ale ešte ani v čase jeho smrti nebolo východné Slovensko pod správou starých Maďarov, onen svätý sa volá Mojsej Uhrín, Mojžiš Uhorský. Prečo? Lebo pochádzal z – Uhorska?

KRÁĽ SVÄTÝ ŠTEFAN

Ak o „predmaďarskom“ pomenovaní Panónie nepochybujeme (bola rímskou provinciou) a berieme na vedomie, že Maďari toto meno „našli“ a použili ho v najstaršej legende z roku 1068, prečo by to nemalo byť rovnako aj v prípade Uhorska? Veď predsa až keď sa zmocnili „odľahlejších končín“, prisvojili si meno Uhorsko a sv. Štefan sa stal „kráľom Uhrov“ až 22 rokov po tom, čo „bol kráľom Panónov“. Napokon už sme uviedli, že niktojarký zo siedmich maďarských kmeňov sa nemenoval ani Panón, ani Uhor. Tí všetci, ktorí „zaujímali vlast“ v onom roku 896 (dva roky po Svätoplukovej smrti), sa najprv stali Panónmi a dodatočne Uhrami. A neskorší potomkovia starých Maďarov si meno Uhorsko natoľko privlastnili, že svet dnes už ani len nešpi, že Uhorsko (Hungaria) to nebolo a nie je (len) Maďarsko, a že v roku 1918 Uhorsko definitívne zaniklo.

Ak sa na začiatku Väčšej legendy svätého Štefana kráľa spomína „ľud drsný a nestály, ktorý ani nevedel, že je Božím stvorením“, teda Uhri, „bývajúcí v panónskej krajine“ a neskôr sa dozvedáme, že „úcta a sláva“ Panny Bohorodičky Márie „je medzi Uhrami taká veľká“ a že Štefan svoje kráľovstvo „odovzdal“ pod jej stálu ochranu, je niekde chyba. To predsa nemôžu byť jedni a tí istí Uhri. Prví, „bývajúcí v panónskej krajine“, teda na juhu, boli Tarjánmi, Kérmi či Keszióvcami a ďalšími, a do Panónie len nedávno dorazili a ešte dlho boli pohanmi, takže vôbec pri nich nemožno hovoriť o „úcte“ k Bohorodičke. Tí druhí, Uhri z územia „pri horách“, boli k úcte voči Bohorodičke vedení misiou Konštantína-Cyrila a Metoda a ich predchodcami.

O posune v pomenovaní štátu, na čele ktorého sa v roku 1000 ocitol kráľ Štefan, svedčia aj texty na minciach. Na minciach bezprostredných Štefanových nástupcov je na rube PANONEIA. „Uhorsko“ sa prvý raz vyskytuje na dukáte Karola Roberta (1307 – 1342) v podobe: HVNGARIE IN NOMINE IHV XPI (rub). Na grošoch a denároch Ferdinanda I. (1526 – 1564) sa stretávame aj s Madonou a textom PATRONA VNGARIE (Mária, patrónka

Uhorska). Aj mince teda potvrdzujú, že ťažisko tisícročného kráľovstva na strednom Dunaji sa presúvalo severným smerom, „pod hory“.

OD UHORSKA PO SLOVENSKO

Nech nás nemýlia mapy habsburskej monarchie z 18. či 19. storočia, na ktorých sú vyznačené ako je súčasťou Čechy, Morava, Horné a Dolné Rakúsko, Štajersko, Tirolsko, Korutánsko, Kraňsko, Chorvátsko, Sedmohradsko, Uhorsko. Fakt, že sa nezachovala územno-správne osobitne pomenovaná jednotka pre dnešné Slovensko (jeho južné hranice oficiálne uznala až mierová zmluva podpísaná v Trianone zo 4. júna 1920), môže mať viacero vysvetlení. Jedným z nich však je aj to, že historická Samova ríša, Nitrianske kniežatstvo, východná časť (Veľkej) Moravy, ako aj úsidelné kniežatstvo uhorských kráľov do 13. storočia, boli na území, nazývanom odpradáva Uhorskom. Mení niečo na pomenovaní územia fakt, že na ňom od určitého času okrem Slovenov – Slovákov žilo aj sedem staromaďarských kmeňov, ktorí si názov Uhorsko osvojili (lebo iný nemali)? Nie je dnešný názov Slovensko na starých mapách len preto, že toto územie dalo meno a bolo historickým jadrom Uhorska, a pod týmto menom ho poznali aj v časoch palatína Turza, keď dnešné Maďarsko bolo tureckým výjaetom?

Pôvodní Sloveni – Slováci – Tóti sa celkom prirodzene cítili Uhrami, hovoriacimi po slovensky až dovtedy, kým si toto pomenovanie pre seba a pre svoju reč nezačali privlastňovať výlučne len Maďari. A súbežne s prvými takýmito príznakmi objavil sa aj prvý pokus uhorských jakobínov v závere 18. storočia o osobitné vyčlenenie Slovenska (ale aj Maďarska, Ilýrska a Valašska) z rámca Uhorska.

Uhorské tradície sú naozaj väčšími naše, ako maďarské. Nevedie tade cesta k nachádzaniu našej prastarej národno-štátnej identity?

Stačí len rozlišovať medzi menom etnika (národa): Sloveni (starí Slováci), pomenovaním krajiny: Uhorsko a názvom štátu. Ten sa menila a podľa Porfyrogeneta v časoch Svätopluka sa nazýval Veľká Morava. Keďže tento názov „sa už všeobecne presadil v európskom historickom povedomí“ (a teraz neriešme, prečo má autor tejto myšlienky Titus Kolník pravdu), je otázka, do akej miery by bolo vôbec užitočné pokúšať sa ho vymeniť. Nemali by sme sa skôr usilovať dostať do „európskeho historického povedomia“ logické prepojenie: významným štátom starých Slovákov (Slovenov), žijúcich v Uhorsku, bola v 9. storočí ríša nazývaná Veľká Morava? Ako aj ďalšiu pravdu: Uhorsko (Hungaria – Hungaria) v roku 1918 zaniklo a jeho dedičmi sú rovnako Slováci, ako aj ich „mladší sused“ Maďari. ■

Literárny týždenník, september 2009

Bývalá budova univerzity s observatóriom

Kde sa komu darí, tam je jeho otcina.

Latinské príslovie

Ingrid Žalneva

SLOVENČINA

NAŠA KAŽDODENNÁ

Nedávno som sa dozvedela o výsledkoch štúdie uverejnenej v odbornom časopise *Current Biology*. Vedci sa zaoberali plačom novorodiatok a zistili, že bábätká už od prvého dňa plačú v jazyku, ktorým hovoria ich rodičia. Keď napr. plakali francúzske detičky, ich plač mal stúpajúci tón, zatiaľ čo u nemeckých novorodiatok mal melódiu klesajúcu. Vedci tak dospeli k záveru, že bábätká napodobňujú zvuk jazyka, ktorý počúvali, kým boli ešte v maternici. Už dávnejšie pozorovania totiž dokázali, že embryá reagujú na zvuky z vonkajšieho sveta a sú veľmi citlivé najmä na melódickosť, či už hudobnú alebo jazykovú.

MATERINSKÝ JAZYK

Naša pamäť nesiahá až tak ďaleko, ale určite si mnohí spomenieme, s akým nadšením sme sa púšťali do objavovania prvých písmeniek a prvých slov. Prostredníctvom jazyka sa nám otváral čarovný svet rozprávkových príbehov, ktoré nám priblížili dve základné hodnoty: dobro a zlo. Postupom času sme sa naučili pomocou rodnej reči vyjadrovať svoje pocity, túžby, myšlienky, svoju radosť, bolesť i trápenie. Jazyk sa stal neodmysliteľnou súčasťou našej každodennej komunikácie, vieme nájsť potrebné slová, aby sme druhých utešili, pomohli im, o niečo ich požiadali, dodali im odvahu, poučili a pod. Na to nám slúži náš rodný jazyk. Naša slovenčina.

Neskôr sme sa mnohí ocitli vo veľkom svete, usadili sme sa v cudzích krajinách, prijali ich kultúru a začali používať ich jazyk. Založili sme si rodiny a vtedy vyvstala otázka, akou rečou sa prihovoriť svojim deťom? Mne bolo od začiatku jasné, že sa so svojimi deťmi budem rozprávať po slovensky. Môj manžel bulharskej národnosti to chápal a podporoval. Ak je pravda, čo vyskúmali vedci, potom sú deti zvyknuté na zvuk jazyka, ktorým matka vyslovuje prosby alebo modlitby za ich zdravie ešte pred ich narodením. Ak by sa im neskôr prihovárala celkom iným jazykom, hrozí, že ich ho naučí používať s nesprávnym prízvukom a s chybami, tak, ako si ho ona osvojila. Práve prostredníctvom materinského jazyka dokáže matka používať slová, ktoré idú priamo od srdca, slová hlboké, citovo zafarbené, čisté a milé, pomocou nádherných zdobenín sa môže s deťmi maznať, bez zaváhania a zdlhavého triedenia v hlave odpovedať na ich zvedavé otázky a namiesto listovania v pomyselnom slovníku im v každom okamihu a situácii vie povedať výstižné slovo, pričom sa nemusí obávať, či použila gramaticky správny tvar.

MEDZINÁRODNÝ DEŇ MATERINSKÉHO JAZYKA

Každý človek, všetky národy sveta majú svoj materinský jazyk. Odovzdávajú si ho z pokolenia na pokolenie po stáročia, bez ohľadu na to, či má uzákonenú spisovnú podobu alebo či sa vyučuje v školách. Podľa údajov vo wikipédii existuje v súčasnosti na svete približne 6 700 jazykov, mnohým z nich však hrozí zánik. Mnohé jazyky, hlavne v Afrike, nemajú ani písomnú podobu, deti sa ich v škole neučia a nie sú ani prístupné v informačných médiách. Aby si ľudia na celom svete uvedomili hodnotu svojho jazyka ako kultúrneho

Mám rád Slovensko a snažím sa žiť tak, aby ma mohli ľudia, občania, rodáci nazvať Slovákom – vlastencom. Celý svoj život, svoju prácu herca, recitátora ponúkam ako povinný dar národu. A chcem sa zreteľne vymedziť od tých, čo menia lásku k národu na šovinizmus a nacionalizmus.

Ladislav Chudík

dedičstva, medzinárodná organizácia UNESCO vyhlásila roku 2000 21. február za Medzinárodný deň materinského jazyka. Tento deň je zároveň pamiatkou na študentov univerzity v Dhake v Bangladéši, ktorí boli v roku 1952 zavraždení za to, že presadzovali uznanie jazyka „bengali“ za úradný jazyk. V roku 2006 bol dokonca v austrálskom Sydney odhalený pamätník pripomínajúci Medzinárodný deň materinského jazyka. Na kamennom bloku sú vyryté slová v piatich abecedách, ktoré symbolizujú materinské jazyky na piatich obývaných kontinentoch.

Pamätník materinského jazyka má vo svojom vnútri každý z nás. A každý z nás by ho mal naďalej nielen zveľaďovať, ale zároveň ho ďalej odovzdávať svojim deťom. Tým im dávame do budúcnosti úžasný dar – dokonale zvládnutý jazyk, ktorý im otvorí nielen bránu ku všetkým ostatným slovanským jazykom, ale je súčasne aj spoľahlivým odrazovým mostíkom na zdolávanie ďalších cudzích jazykov.

Na výučbu a rozvíjanie slovenského jazyka sú vo Viedni výborné podmienky. Slovenčinu tu možno nájsť v učebných osnovách niektorých škôl, ale naše deti môžu navštevovať aj celý rad slovenských podujatí organizovaných našimi spolkami – divadlá, babyklub, filmové predstavenia, tábory a pod., a takto svoj materinský jazyk používať priamo so svojimi rovesníkmi a neustále ho zdokonaľovať.

Podľa rómskeho príslovia ten, kto sa hanbí za svoj jazyk, hanbí sa aj za svoju matku. Nehanbite sa hovoriť so svojimi

deťmi po slovensky – veď s nemčinou trávia denne toľko času, v škole, v krúžkoch či s kamarátmi... Vovedte ich prostredníctvom svojho jazyka do sveta vašich detských snov, zoznámte ich s postavičkami, ktoré vás sprevádzali detstvom, čítajte s nimi vaše staré knižky, spievajte pesničky a pozerajte filmy. Až vyrastú, je viac než zrejme, že to bude nemčina, ktorá sa pre nich stane prvoradým jazykom, v ktorom sa budú vyjadrovať najistejšie. Avšak slovenčina, reč ich rodičov, alebo aspoň jedného z nich, bude navždy pre nich znamenať spojenie so svetom hier, detskej fantázie a mäkkého bezpečia. A keď im raz bude v živote ťažko, možno práve v tom momente si pripomenú slová, ktorými ste ich láskali, keď si v detstve rozbili koleno... Želajme to našim deťom, aj nám... ■

*Ó, mojej matky reč je krásota,
je milota, je rozkoš, láska svätá!
Je, vidím, cítim, celok života!
Môj pokrm dobrý, moja čaša zlatá
a moja odev, ktorej neviem ceny...
Buď požehnaný, kto sa pohodil
v tom so mnou, trvá pritom nepremenný!
Buď kliaty, kto sa zaprel, odrodil...*

Pavol Országh Hviezdoslav

SAG'S MULTI

Po niekoľkých rokoch vysvetľovania vybraných slov a iných špecifik slovenského jazyka nedokážu síce moje deti písať po slovensky bezchybne, ale som hrdá na to, že sa bez problémov dohovoria v slovenskom prostredí, a keď treba, dokážu v tomto jazyku vystúpiť pred publikum a predniesť svoj názor. Presvedčila ma o tom aj účasť našej 15-ročnej dcéry Kataríny v rétorickej súťaži Sag's multi, ktorú v tomto školskom roku organizoval Verein Wirtschaft für Integration (Spolok Hospodárstvo za integráciu). Ústredným motívom bol citát z románu Faruk: „Nehmen wir einmal an, ich wüsste wer ich bin...“ („Pripustíme, že by som vedel, kto som...“) od autora Semiera Insayifa (nar. 1965, žije a pracuje vo Viedni, píše lyrickú

prózu), ktorý bol na súťaži tiež prítomný. Zúčastniť sa mohli žiaci, ktorých materinským jazykom nie je nemčina. K dispozícii bolo 10 tém, na jednu z nich si bolo treba pripraviť krátku úvahu na 6 – 8 minút. Súťažiaci museli rozprávať napríklad o tom, čo pre nich znamená Rakúsko, alebo sa zamyslieť nad tým, či vedia, kým vlastne sú. Dôležitou podmienkou bolo, že časť referátu museli predniesť v nemčine a časť vo svojej rodnej reči. Medzi 114 účastníkmi zaznela čínština, arabčina, maďarčina, turečtina atď., ale aj slovenčina.

Na všetko dohliadala viacčlenná porota, v ktorej boli zástupcovia všetkých jazykov, ktoré v príslušný deň boli na programe. Katarína si pre regionálne kolo vybrala tému „Môj domov je...“

Wenn die Auswanderer alles verlieren, die Liebe zu ihrem Vaterlande, selbst den geläufigen Ausdruck ihrer Muttersprache – die Melodien der Heimat leben unter ihnen länger als alles andere.

Gustav Freytag

Víťazi strednej vekovej kategórie (zľava): Vanja Radenovic (srbčina), Elma Delkic (bosniačina), Mert Ok (turečtina) a Katarína Žalneva (slovenčina)

Katarína Žalneva

MEIN ZUHAUSE IST... MÔJ DOMOV JE...

S mojou mamou sa rozprávam po slovensky. S mojím otcom po bulharsky. Moje kamarátky hovoria so mnou po nemecky. S jednou babkou hovorím po bulharsky a zasa s druhou – po slovensky. To isté je aj s mojimi ostatnými príbuznými.

Niektorí ľudia prežijú celý život v jednom meste alebo v jednej dedine. Ja si taký život vôbec neviem predstaviť. Už keď som bola veľmi malá, tak sa často menil náš domov. Narodila som sa v Káhire, v hlavnom meste Egypta. Preto ešte dosť dlhý čas pre mňa každý strom, napríklad aj jablňo, bola palma a každý trojuholník, napríklad aj dopravná značka, bola pyramída. Keď som mala rok a pol, presťahovali sme sa na Slovensko, kde prišiel na svet môj brat. Po ďalšom roku viedla naša cesta do Bulharska, potom zase na Slovensko a do Bulharska, až kým sme neprišli do Rakúska. Po nemecky som sa naučila v škôlke a na základnej škole. Aby som si udržala vzťah ku krajinám mojich rodičov, chodila som raz týždenne do slovenskej a do bulharskej školy.

V prvej triede na základnej škole to bolo pre mňa dosť namáhavé, lebo som sa učila písať po nemecky tlačným písmom, po slovensky písaným a po bulharsky azbukou. Vtedy sa mi stávalo, že som si kedy-tedy poplietla písmenká. Ale učitelia tvrdili, že si časom na to zvyknem, a naozaj mali pravdu.

Dnes sa mi ani nechce veriť, že na začiatku som nepoznala ani jediné nemecké slovo! Spomínam si, ako mi raz jeden chlapec rozmačkol moju desiatu – Milchschnitte. Ja som to nechcela jesť a učiteľky ma stále nútili, aby som si to zjedla. Dodnes si pamätám na ten pocit bezmocnosti, keď som vôbec nevedela, ako im mám vysvetliť, prečo to nechcem. Bol to hrozný pocit! Ale našťastie som mala v škôlke aj takého kamaráta, ktorý na mňa hovoril bez prestávky po nemecky. Moji rodičia často spomínajú, ako sme sa asi po štyroch mesiacoch s ním náhodne stretli v parku a oni boli v šoku, keď som sa s ním zrazu začala plynule rozprávať po nemecky.

Keď sme boli ešte len krátko vo Viedni, spýtal sa raz môj brat, kde je vlastne náš domov. Odvtedy som sa aj ja začala zamýšľať nad touto otázkou – kde je náš skutočný domov? Je to tá krajina, kde som sa narodila? Alebo tá, ktorá vydala môj cestovný pas? Alebo je to tá krajina, kde práve vyrastám?

O tom som sa rozprávala aj s mojimi rodičmi. Spolu sme prišli na to, že som takzvané Third Culture Kid, dieťa tretej kultúry. Také sú deti, ktoré sa veľa sťahovali a pritom sa zoznámili s rozličnými kultúrami, čiže vyrástli v úplne inom prostredí než ich vlastní rodičia. Preto majú síce podobnú kultúru ako ich rodičia, ale majú aj prevzatú kultúru tej krajiny, v ktorej bývajú. Sú to napríklad deti misionárov, novinárov alebo diplomatov – tak ako ja. Je rozdiel, ak sa ide do nejakej krajiny len na pár dní ako turista alebo keď tam zostaneš žiť, v tom už mám skúsenosti. Spoznáš síce nových ľudí a nové tradície, ale aj negatívne stránky už poznám, najmä vtedy, keď sa ňu niekto spýta, že

**Nepýtaj sa, čo môže spraviť tvoja vlasť pre teba – pýtaj sa,
čo ty môžeš spraviť pre svoju vlasť.**

J. F. Kennedy

Multikultúrna skupinka víťazov súťaže so sponzormi a s mestskou radkyňou pre integráciu Sandrou Frauenberger

skade som? Na to neviem odpoveď, tak ako ostatné deti, ktoré sa považujú za deti tretej kultúry. Je to akýsi pocit neistoty, že kde sú vlastne moje korene, ako aj strach, či si privyknem na nové prostredie. Je to ťažké, keď si niekde zvykneš a nájdeš si kamarátov, ale potom sa musíš zase sťahovať, keď tvojho otca vyšlú na iné miesto, do inej krajiny.

Nachdem wir schon einige Male umgezogen sind, habe ich verstanden, dass mein Zuhause - unabhängig von meinem derzeitigen Aufenthalt - immer dort ist, wo sich meine Familie befindet. Falls wir wieder umziehen müssten, dann wäre das Wichtigste für mich, dass meine Familie zusammen bleibt. Denn wenn ich abends schlafen gehe, dann sag ich zu meinem Vater „лека нощ“ (gute Nacht), aber zu meiner Mutter „dobrú noc“. Wir reden zwar alle auf verschiedenen Sprachen, aber die Hauptsache ist ja, dass wir uns alle verstehen und unterstützen können.

In der Slowakei gibt es einen sehr schönen Brauch zu Ostern. Das älteste Familienmitglied nimmt ein hart gekochtes Ei und schneidet es in so viele Teile, wie viele Mitglieder die Familie hat. Dabei sagt er: „Selbst wenn eure Wege mal in verschiedene Richtungen der weiten Welt gehen, dann vergesst nie, mit wem ihr das Ei gegessen habt. Das wird euch helfen, den Weg wieder zurück nach Hause zu finden.“ Das unterstreicht noch mehr genau das, was ich versucht habe zu sagen, nämlich, dass egal woher wir kommen, dass wir trotzdem eine Familie sind, und das mein echtes Zuhause ist!

Da wir schon lange Zeit in Österreich wohnen, habe ich auch viele Freundinnen gefunden. Selbst wenn ich wieder wegziehen müsste, dann bin ich mir sicher, dass wir den Kontakt zueinander weiter aufrecht erhalten würden. Das würde mir dann auch helfen, mich an mein neues Zuhause zu gewöhnen.

Ein Erlebnis zu diesem Thema ist mir besonders in Erinnerung geblieben. Als ich noch in die Volksschule ging, mussten wir plötzlich wieder nach Bulgarien zurück. Ich war sehr traurig, alles hier zurücklassen zu müssen, aber ich war froh, dass meine Familie zusammen bleiben konnte. Da erfuhr ich, was Freundschaft wirklich bedeutet. Von der ganzen Klasse aus Wien habe ich Briefe und liebe Grüße bekommen. Wir blieben nur zwei Monate in Sofia, der bulgarischen Hauptstadt, dann kehrten wir nach Wien zurück.

Als ich am nächsten Tag erst zu Mittag in die selbe Volksschule kam, ging für meine Freunde gerade der Schultag zu Ende. Sie hatten mich noch nicht entdeckt, sie rannten nämlich alle gleich in die Garderobe. Als erster entdeckte mich ein Freund, der sich über seine Schultasche gebückt hatte. Als er aufsah, sah er mich und rief ganz laut „Katarina“. Darauf stürmten auch alle anderen auf mich zu und umarmten mich. Ich hatte so etwas nicht erwartet, zuerst war ich von dieser stürmischen Begrüßung überrumpelt. Dann war ich aber doch glücklich, dass meine Freunde an mich gedacht hatten und dass auch sie sich so freuten, mich wieder zu sehen. Ich hatte zuerst doch etwas Angst, ob sie mich noch wieder erkennen würden.

Als wir zum ersten Mal Weihnachten in Wien gefeiert haben, habe ich einen Keramik-Schneemann von meiner Freundin bekommen. Seitdem kaufen wir jedes Jahr zu Weihnachten einen kleinen Schneemann, den wir zu den anderen auf das Fensterbrett stellen. Dieses Jahr wird es schon eine kleine Armee von elf Schneemännern sein. Falls wir wieder umziehen müssten, dann würde ich mich dort wohlfühlen, wo diese kleine Armee weiter bestehen würde.

Die erste Pflicht eines Bürgers ist, seinem Vaterlande zu dienen.

Friedrich II., der Große

28. januára 2010 sa uskutočnilo celoviedenské kolo, na ktorom Katarína vystúpila s témou „Moje jazyky sú mojím svetom“. Potešiteľné je, že Slovensko bolo zastúpené ďalšou súťažiacou – študentkou Bilingválneho reálneho gymnázia Školského spolku Komenský – Magdalénou Vaňovou. Hoci vystúpenia niektorých súťažiacich pripomínali zápalisté prejavy politikov, väčšina referátov bola naozaj zaujímavá a človek sa nad všetkým zamyslel. Iniciátori tejto akcie boli výkonmi mladých ľudí nadšení a označili ich za obrovský potenciál pre budúcnosť: „Wer mehrere Sprachen beherrscht, ist ein Gewinn für Wien“ („Kto ovláda niekoľko jazykov, ten je výhrou pre Viedeň“).

Magdaléna Vaňová

FREUNDSCHAFT GEHT ÜBER GRENZEN PRIATEĽSTVO NEPOZNÁ HRANICE

Mein Thema wird am besten mit einem Zitat von Hans Christian Andersen umschreiben: „Wenn man sich von den Bergen entfernt, so erblickt man sie erst recht in ihrer wahren Gestalt und so ist es auch mit Freunden.“ (Keď sa človek vzdiali od hôr, až vtedy môže vidieť ich skutočný tvar, a tak je to aj s priateľmi.)

Priateľstvo je pre mňa jedna z najdôležitejších vecí na svete. Myslím si, že človek žijúci bez priateľov, je osamelý. Priateľ je tu vždy, keď treba pomôcť. Priateľ sa priateľovi neobráti chrbtom a vždy nájdu tému, na ktorej sa spolu vedia dobre zasmiať. Preto môžem úprimne povedať, že život bez priateľov si neviem vôbec predstaviť. Ako sa dá rozpoznať povrchné kamarátstvo od skutočného priateľstva? Aj keď si už človek myslí, že pozná ľudí, ktorých má rád a ktorým dôveruje, z času na čas sa naskytne situácia, keď sa mu to potvrdí, alebo zistí, že sa mýlil. Ja mám pocit, že som môjho naozajstného priateľa našla a myslím, že nie je len jeden. A ako som na to prišla?

Keď už bolo isté, že začnem chodiť do školy vo Viedni, stála som tvárou v tvár novej situácii. Najťažšie bolo opustiť starú známu školu a rozlúčiť sa s mojimi spolužiakmi a kamarátmi. Mnohí moji spolužiaci boli sklamaní, že odchádzam, napriek tomu sa však zachovali priateľsky a pripravili mi peknú rozlúčku v pizzerii. Dohodli sme sa, že zostaneme v kontakte a že budem moju bývalú triedu tak často navštevovať, ako to bude možné. Slovo som aj dodržala. Keďže na Slovensku a v Rakúsku majú žiaci rozdielne termíny prázdnin, mám možnosť navštíviť moju bývalú triedu počas vyučovania. Vždy sa veľmi tešíme, že sa opäť vidíme a rozprávame si, čo sa udialo, čo je nové. Veľmi často som s mnohými z nich v kontakte aj prostredníctvom chatu na internete, kde si mnohí zverejňujú fotografie, takže môžem vidieť, či sa zmenili alebo nie. Táto forma komunikácie vytlačila úplne písomnú formu udržiavania kontaktu, ktorú zažila moja mama, ale aj ja, keď som si na základnej škole písavala s kamarátkami, ktoré bývali mimo Bratislavy. Dnes už takmer žiaden mladý človek nepíše listy, čo si myslím, je veľká škoda. Ľudia si odvykajú komunikovať listovou formou, sú zvyknutí na povrchnú a zrýchlenú komunikáciu. Neberú ohľad na pravopis a pekné písmo, píšú počítačovou rečou. Tým, že som odišla z bývalej školy a odsťahovala sa do iného štátu, nastala situácia, ktorú som už spomínala. Takže kto bol a zostal mojím skutočným priateľom? Je to moja bývalá spolužiačka

Kristína, s ktorou sa pravidelne stretávame, trávime spolu časti prázdnin, chodíme skoro každý druhý víkend do kina a každý deň si píšeme, čo nové sa stalo a nestalo.

Wie gesagt, es sind ganz wenige geblieben, über die ich sagen kann, dass unsere Freundschaft über Grenzen geht. Auch in der Gegend meiner Oma in Bratislava hatte ich mehrere Freunde, von denen ich dachte, dass die Freundschaft mit ihnen etwas aushält. Aber ich musste erleben, dass manche dieses Thema nicht so ernst genommen haben wie ich und nach kurzer Zeit war die Freundschaft vorbei. Wie der Spruch sagt: „Aus den Augen, aus dem Sinn“. Etwas Ähnliches ist mir mit zwei Freundinnen passiert. Ich musste feststellen, dass die Freundschaft nur oberflächlich war, denn schon nach dem kleinen Missverständnis ist sie zerfallen. Was mich freut, ist, dass ich hier in Wien gute Freunde gefunden habe. In meiner Schule gibt es Mitschüler, die in Bratislava wohnen und jeden Tag nach Wien pendeln oder nur am Wochenende dorthin fahren. Ich finde das lustig, denn ich kann meine Schulkollegen aus Wien am Wochenende in Bratislava treffen. Manchmal ist es praktisch, weil wir auch unsere Hausaufgaben zusammen machen oder einfach nur die Zeit gemeinsam verbringen. So erlebe ich, dass Freundschaft über Grenze geht.

In der Zukunft möchte ich viel reisen, ich habe sogar vor, in Spanien zu studieren. Ich weiß, dass ich viele neue Menschen treffen und sicher auch neue Freunde finden werde, aber ob das wirklich echte Freunde sein werden, weiß ich noch nicht. Deswegen ist es für mich so wichtig, bestehende Freundschaften zu pflegen. Immer wenn ich vom Ausland nach Hause komme, ob es nach Österreich oder in die Slowakei ist, werden Freunde für mich da sein, so wie ich für sie. Meiner Meinung nach, kann ein Mensch nur dort zu Hause sein, wo er wahre Freunde hat.

Ich möchte euch hier ein paar Unterschiede zwischen einem „Freund“ und einem echten Freund zeigen: Wenn dich dein „Freund“ besucht, benimmt er sich wie ein Gast, ein echter Freund öffnet sich einfach den Kühlschranks und bedient sich selbst.

Ein „Freund“ kennt nicht die Namen deiner Eltern, ein echter Freund hat ihre Telefonnummer und Adresse im Kopf. Ein „Freund“ ist empört, wenn du ihn mitten in der Nacht anrufst, ein echter Freund fragt, warum du dich nicht schon früher gemeldet hast.

Ein „Freund“ denkt schon nach einem kleinen Streit, dass die Freundschaft zu Ende ist, ein echter Freund ruft dich selbstverständlich danach an.

Ein „Freund“ denkt sich, dass du immer für ihn da bist, ein echter Freund ist immer für dich da - auch wenn Grenzen zwischen euch liegen!

Obidve Slovenky dobre reprezentovali, svoje referáty nečítali z papiera, ale z hlavy, a mali ich spracované tak, že zodpovedali ich veku. 8. februára sa v priestoroch Viedenskej radnice konala slávnostná ceremónia, na ktorej bolo vyhlásených päť víťazov v troch vekových kategóriách. Bola medzi nimi aj Katarína Žalneva, ktorá spolu s ostatnými štrnástimi výhercami dostala za odmenu rétorický seminár s bývalou redaktorkou rakúskej televízie Evou Pfisterer, ako aj týždenný pobyt v hlavnom európskom meste kultúry na rok 2010 – v Istanbule. Srdečne gratulujeme! ■

Achte jedes Mannes Vaterland, aber das deinige liebe.

Gottfried Keller

PAVOL JOZEF ŠAFÁRIK

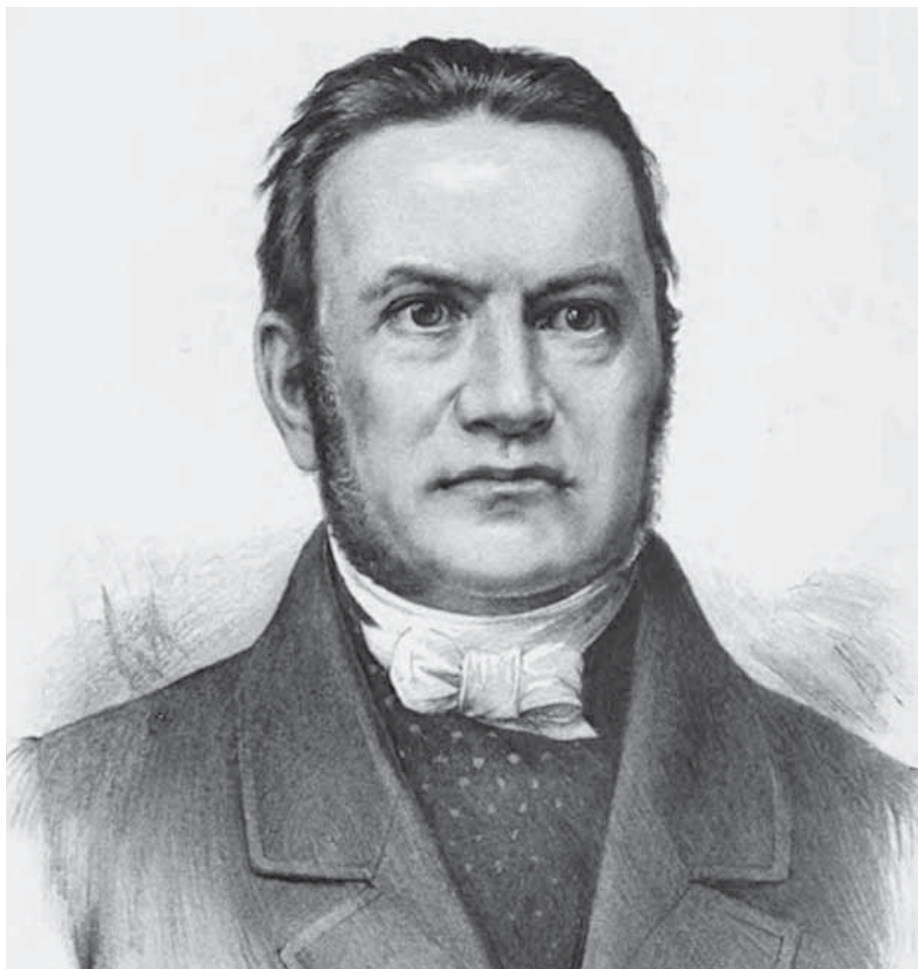
Bol vedúcou osobnosťou slovenskej a českej vedy v období národného obrodzenia, tvorcom vedeckých základov slavistiky, reprezentant demokraticky orientovanej česko-slovenskej spolupráce a slovanskej vzájomnosti. Svojím dielom hlboko ovplyvnil štúrovcov v chápaní slovenských a slovanských dejín, jazykov a literatúry. Tento rok si pripomíname 215. výročie narodenia slavistu, básnika, historika, etnografa, univerzitného profesora Pavla Jozefa Šafárika.

Pavol Jozef Šafárik sa narodil 13. mája 1795 v evanjelickej fare v Kobeliarove, v okrese Revúca. Základy školského vzdelania

získal od otca, učiteľa a evanjelického kazateľa. V rokoch 1805 až 1808 študoval na nižšom gymnáziu v Rožňave, kde si okrem povinnej latinčiny osvojil maďarčinu a nemčinu. Na jeseň v roku 1808 odišiel na štúdium humaniora do Dobšinej. Tu dosiahol ešte lepšie študijné výsledky než v Rožňave. Rozvinuli a prehĺbili sa predpoklady jeho básnickej, pedagogickej a vedeckej činnosti.

Ukončením štúdia v Dobšinej nastáva v živote 15-ročného Šafárika veľká zmena. Vyčerpal možnosti štúdia v regióne, preto opúšťa rodinu, rodisko Kobeliarovo, gemerské prostredie a s výborným vysvedčením odchádza na evanjelické lýceum do Kežmarku (1810 – 1814). Štúdiom a pobyt v Kežmarku malo na formovanie osobnosti Pavla Jozefa Šafárika ako básnika a neskoršieho vedca európskeho formátu veľký význam. Sám o tom napísal vo vlastnom, po nemecky napísanom životopise.

Vedomosti poskytované školou si Šafárik rozširoval a prehľboval samovzdelávaním, na čo mu vytvárala vhodné podmienky bohatá lyceálna knižnica, ale aj diela a časopisy, ktoré si sám kupoval. Štúdium histórie a vedomosti z nej formovali Šafárikovo historické vedomie, v ktorom začínala zaujímať dôležité miesto láska k slovenskému a českému národu, postupne ku všetkým slovanským národom. Vyznačoval sa mimoriadnou usilovnosťou, vynikal v „mravoch“ (v správaní) i v prospechu. Dokonale si osvojil nemčinu a klasické jazyky.

Šafárikova láska k rodnému kraju, vlasti, národu a jazyku našla konkrétny výraz v básnickej tvorbe a v zbieraní slovenských

ľudových piesní. Na konci kežmarského štúdia vydal zbierku básní Tatranská múza s lýrou slovanskou, v ktorej sa pridržal pravidiel prízvučnej prozódie a prenikol ňou do povedomia slovenskej literatúry. Pod vplyvom spoločenských pomerov, antickej i súčasnej európskej literatúry, najmä poézie Friedricha Schillera, a ľudovej slovesnosti v nej, vyjadril svoje umelecké presvedčenie i vieru v poslanie poézie, ktorá nie je hrou a ozdobou, ale životnou potrebou a odrazom vnútorných stavov tvorcu.

Štúdium v Kežmarku ukončil Šafárik v lete roku 1814 absolvovaním všetkých troch kurzov: filozofického, politicko-juridického a teologického.

Hanba vlasti je aj mojou hanbou, rana vlasti je aj mojou ranou, smrť vlasti je aj mojou smrťou – ale tiež jej život je aj mojim životom a jej sláva je aj mojou slávou.

P. J. Šafárik

Po ročnom vychovávateľskom pôsobení v rodine Goldbergerovcov v Kežmarku pokračoval v rokoch 1815 – 1817 v štúdiu na univerzite v Jene, kde sa venoval histórii, jazykovede, filozofii, pedagogike a prírodným vedám. Pokračoval v básnickej a prekladateľskej tvorbe, postupne rozširoval svoje študijné a bádateľské záujmy. Vďaka Herderovým dielam sa zintenzívnili jeho záujem o ľudovú slovesnosť. V programovom článku Promluvení k Slovanům (1817) vyzýval rodákov, aby zbierali ľudové piesne, pretože ich poznanie prispieva k upevneniu vzťahu k materinskému jazyku a národnému uvedomeniu. Sám sa venoval zberateľskej činnosti a pomýšľal na vydanie českých, slovenských a moravských piesní. Do Kollárových Národných spievaniiek prispel vlastnými i cudzími zbierkami ľudových piesní z Gemera.

Po pri vedeckej a publikačnej činnosti sa výrazne zapojil aj do kultúrno-spoločenskej, pedagogickej a knižničnej práce v Novom Sade, kde od roku 1819 pôsobil ako riaditeľ a profesor gymnázia. Zaslúžil sa o výchovu a vzdelanie srbskej mládeže, o vybudovanie gymnaziálnej knižnice, podporu kultúrnych podujatí, podieľal sa na vzniku časopisu Srbski ljetopis (1825) i na založení Matice srbskej (1826). Zaoberal sa aj štúdiom pamiatok staroslovienskej literatúry a dejín slovanských národov. Pre študujúcu mládež a záujemcov o slovanskú kultúru vydal prácu *Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten*, učebnicu o slovanských jazykoch a literatúrach. Po tomto diele sa Šafárik naplno venoval výskumu dejín slovanských národov. V roku 1828 napísal nemeckú prácu o pôvode Slovanov – *Über die Abkunft der Slawen* a potom srbskú čítanku. Na konci decembra roku 1832 dal Šafárik patronátu gymnázia výpoveď s tým, že tu ostane do konca zimného semestra. Na jar roku 1833 opustil Nový Sad.

Po neúspešných snahách o získanie pedagogického a knižničného miesta v Rusku odchádza na pozvanie priateľov do Prahy.

Svoje dlhoročné účinkovanie v Prahe začal vypomáhaním pri redakčných prácach v *Časopise českého muzea*, ktorý neskôr redigoval. V nasledujúcich dvoch rokoch bol redaktorom časopisu *Světozor*, v rokoch 1836 – 1847 cenzorom kníh. Od roku 1841 bol kustódom pražskej Univerzitetnej knižnice, a o dva roky neskôr (1848) sa stal jej riaditeľom. Súčasne bol mimoriadnym profesorom slovanskej filológie na univerzite v Prahe.

Svoje rozsiahle poznatky o najstarších dejinách slovanských národov zhrnul do významného vedeckého diela mladšej slavistiky – knihy *Slovanské starožitnosti* (1837). V nej predstavil slovanské národy, dokazoval indoeurópsky pôvod slovanských jazykov. Vychádzal zo záznamov arabských a gréckych historikov a návštevníkov slovanských krajín. Dielo pomohlo rozšíriť poznatky o slovanských národoch a bránilo ich pred zneužívaním. O jeho význame svedčí aj fakt, že vyšlo v ruskom, poľskom i nemeckom preklade, sčasti aj v srbčine a francúzštine. Podobný charakter malo aj dielo *Slovanský národopis* (1842). Priniesol v ňom základné údaje o slovanských národoch, ich sídlach, jazykoch a etnických hraniciach so zemepisnou mapou.

Pavol Jozef Šafárik sa počas pražského obdobia pričínal o zlepšenie organizácie knižničnej práce, o obohatenie knižných zbierok a spracovanie fondov Univerzitetnej knižnice. Trvalú platnosť majú jeho názory na úlohu knižníc, ktoré majú slúžiť rozvoju vedy, vzdelaniu a výchove mládeže i občanov v národnom duchu. Jeho bohatá knižnica, obsahujúca zbierku rukopisov, starých tlačí a vzácných vydaní k dejinám slovanských literatúr, je uložená v Knižnici Národného múzea v Prahe.

Šafárik položil vedecké základy slavistiky, požíval veľkú úctu doma i za hranicami. Zomrel 26. 5. 1861 v Prahe. Jeho dielo vyšlo pod názvom *Zobrané spisy I, II, III*, čiastočne ako *Spisy I*, jednotlivé diela aj ako *Dejiny slovanskej reči a literatúry vo všetkých nárečiach a Literatúra, jazyk, spoločnosť*. Univerzita v Košiciach spolu s niekoľkými fakultami v Prešove nesie jeho meno. ■

*Spracované podľa
www.referaty.sk, www.osobnosti.sk*

TVORBA

Poézia:

1814 *Ode festiva (óda na Ondreja Mariássyho)*
1814 *Tatranská múza s lyrou slovanskou (venovaná inšpektorovi kežmarského lýcea Gregorovi Berzeviczymu)*
1823, 1827 *Pisně světské lidu slovenského v Uhřích*

Preklady:

1831 *Oblaky (grécky dramatik Aristofan)*
1831 *Mária Stuartová (F. Schiller)*

State:

1817 *Promluvení k Slovanům*

Spisy:

1818 *Počátkové českého básnictví, obzvláště prozodie („počátkové“ – základy)*
1833 *Serbische Lesekörner (Srbská čítanka)*

Učebnica:

1826 *Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten (Dejiny slovanskej reči a literatúry všetkých nárečí)*

Iné:

1828 *Über die Abkunft der Slawen nach Lorenz Surowiecki (O pôvode Slovanov podľa W. Surowieckeho)*
1837 *Slovanské starožitnosti*
1839 *Monumenta Illyrica (Ilýrske pamiatky)*
1840 *Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache (Najstaršie pamiatky českého jazyka; spolu s F. Palackým)*
1842 *Slovanský národopis Památky dřevního písemnictví Jihoslovanů*
1858 *Über den Ursprung und die Heimat des Glagolitismus (O pôvode a vlasti hlaholského písma)*

Súborné dielo:

1862 – 1863 *Sebrané spisy I – II*
1938 *Spisy I*
1963 *Dejiny slovanskej reči a literatúry vo všetkých nárečiach*
1965 *Sebrané spisy III*
1969 *Literatúra, jazyk spoločnosť*

Skutočné vlastenectvo nenávidí nespravodlivosť vo svojej vlastnej krajine viac než v ktorejkoľvek inej.

Clarence Darrow

JOZEF

Z DOLINY PRERÁSTOL OBLAKY

PRVÉ SLOVÁ, KTORÉ BOLI
PRENESENÉ ÉTEROM NA DIAĽKU,
ZAZNELI V SLOVENČINE

Áno, milí čitatelia, milí priatelia. Bol to objav úžasnej veľkosti, ktorý zostáva historickým faktom. Všetci, čo používame mobily či „handy“, vráťme sa v krátkom zamyslení do minulosti spred vyše 100 rokov.

Slovenský chlapec, narodený v Tajove (možno mnohí Slováci ani nevedia, kde sa táto dedinka nachádza), obdarený zvláštnymi milosťami, skúšaný krížom od kolísky až po hrob, je autorom takého objavu, ktorý od základu zmení svet. Neuveriteľné. Nepochopiteľné.

V malej dedinke pri Banskej Bystrici sa narodí 17. februára 1864 v rodine chudobného roľníka chlapec, ktorý má mimoriadne nadanie na kreslenie, neskôr sa zaujíma o fyziku, miluje prírodu a stane sa proti svojej vôli kňazom. Je poslušný až na kríž. Trpí, pracuje, študuje, báda, miluje svojho blížneho, pomáha mu až do vyčerpania posledných síl, poslušne znáša príkoria, nevraživosť, zákernosť závisť, neprajnosť, pokrytectvo. Je detsky naivný voči svojim neprajníkom a nepriateľom. Ochotne im ukazuje nové objavy, prezrádza im patenty, koná ako pravý kresťan. A nepriatelia ho olupujú, intrigujú, kradnú z jeho vedomostí.

Myslím si, že dvierka do tejto problematiky nám trochu otvoril aj Jozef Vranka knihou *Z doliny prerástol oblaky*. Kniha o Slováckovi Jozefovi Murgašovi, autorovi a priekopníkovi bezdrôtovej telegrafie, ktorý vyhral na Najvyššom súde USA spor o priznanie práva na prvenstvo v tejto oblasti. Murgaš zomiera

a po jeho smrti udeľujú Nobelovu cenu za objav v tejto vednej disciplíne Talianovi grófovi Markonimu. Aj to sa stáva. Žiaľ. Dnes už len Markoni a Murgaš vedia, kde bola pravda. Ale vieme to i my ešte žijúci na zemi, lebo nezvratné dôkazy sú patenty a dátumy, kedy boli udelené patentové práva?

PRIPOMÍNAME SI 150 ROKOV OD JEHO
NARODENIA A 80 ROKOV OD ÚMRTIA

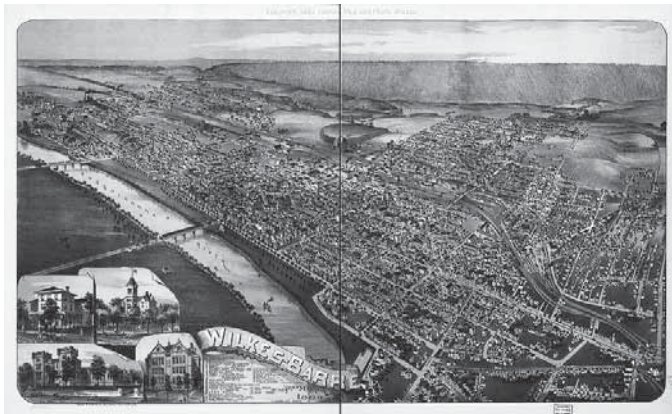
Na túto úžasnú dejinnú udalosť, nazdávam sa, bolo by dobré spomenúť si v celoslovenskom meradle. Venovať jej hoci len malý priestor v rozhlase, televízii, ale i v školách, aj vo vysokoškolských posluchárňach. Je to hlúposť našich súpútnikov, našich profesorov výtvarných umení, našich fyzikov, či našich biskupov, že si na osobnosť Jozefa Murgaša patrične nespomenuli? Bolo niekoľko vydarených podujatí, ale len v malom miestnom meradle. Veľmi vydarených, ba priam až dojímavých v Tajove, ale i Bratislave – na už zakódovane tradičnom stretnutí pri sviečkach, ktoré organizuje Juraj Sarvaš, a akoby akýmsi tajomným drienkom osudu sa ešte stále konajú pod ochranou veľkého richtára Ing. Richarda Flimela.

Rodný dom Jozefa Murgaša

MURGAŠ

Reverend Jozef Murgaš zomrel 11. mája 1929 vo Wilkes-Barre v štáte Pensylvánia, USA. Ďaleko od milovanej vlasti, z ktorej bol donútený odísť, lebo ako kňaz si nechcel pomadařčiť meno, nechcel kázať po maďarsky. Doma sa stýkal s vynikajúcimi slovenskými maliarmi Dominikom Skuteckým, ktorého pre jeho slovenské čítanie vyštvali z banskobystrického gymnázia, a s Jozefom Božetechom Klemensom, ktorého maďarská vrchnosť považovala za nebezpečného pansláva. Uhorskú vlasť opustil jeden z najnadanejších maliarov, fyzikov, prírodovedcov a kňazov. Bol to človek nesmiernych morálnych kvalít. Pýcha Slovenska, ale i kresťanského sveta. Odišiel. Odišiel do neznáma, do baníckej Pensylvánie, kde si slovenskí utečenci tvrdo zarábali na každodenný chlieb, dolujúc hlboko pod zemou za horkú kôrku chleba. Nevzdelaní, ubití robotou, ale i alkoholom, v ktorom mnohí hľadali aspoň trochu zabudnutia. Do takéhoto prostredia prišiel nový mladý kňaz, neznaný anglickej reči, ale túžiaci slúžiť.

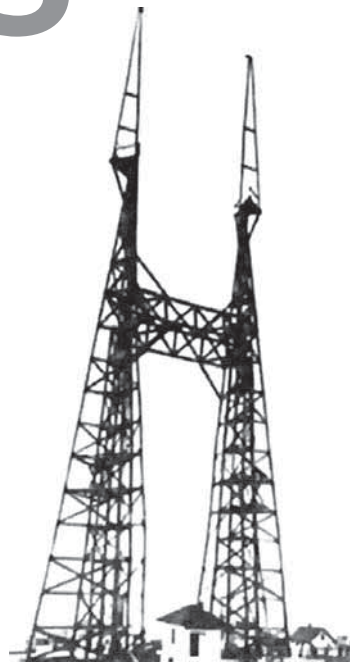

Wilkes-Barre - Pensylvánia

Hneď spoznal, že najväčší úžitok rodákovi prinesie, keď vybuduje školu, kde sa deti zodrôtých baníkov začnú učiť. Za neuveriteľne ťažkých podmienok sa mu to podarilo. Reverend Murgaš vybudoval vo Wilkes-Barre nielen školu pre 550 žiakov, ale i nový, murovaný kostol a spoločenský dom.

Murgašov spolupracovník pri práci v laboratóriu vo Wilkes-Barre

Anténový stožiar vo Wilkes-Barre

S neskutočne nízkymi nákladmi vybudoval fyzikálne laboratórium, kde vykonával svoje pokusy. Pri fare sa staral o záhradu, v ktorej pestoval vyše 2500 kvetov a zanechal zbierku motýľov s 9000 exemplármi. Jeho 12 patentov obohatilo Ameriku o dovtedy neslýchaný objav – bezdrôtový prenos ľudského hlasu éterom. A prvé slová, ktoré sa zachveli nad našou zemou, odzneli v slovenčine: – Počujete ma? Počujete ma?

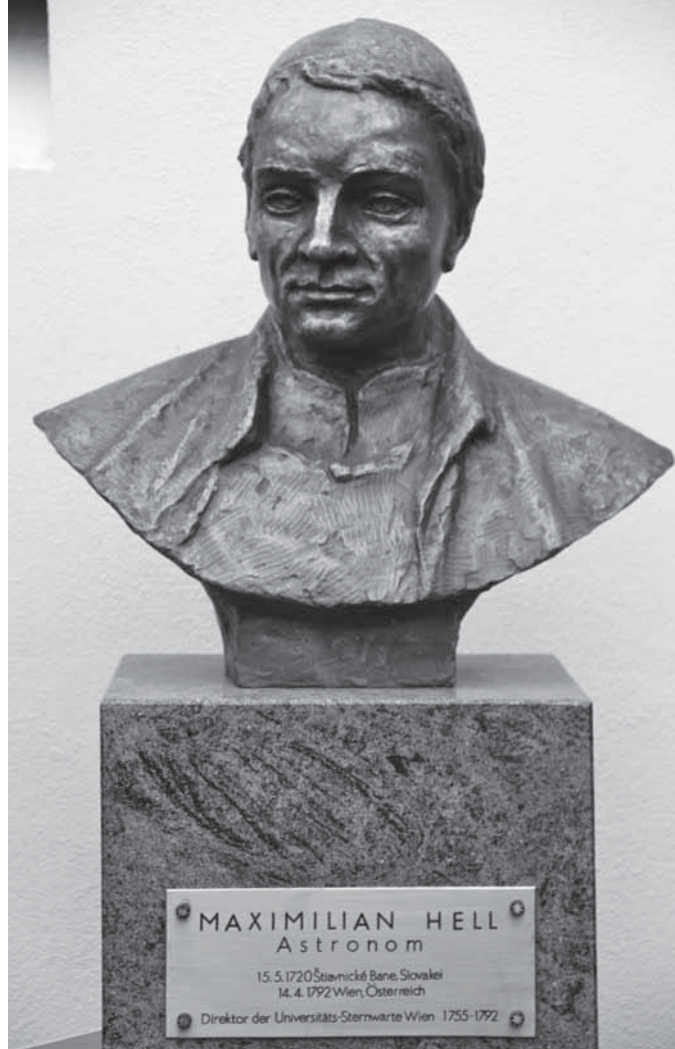
Jozef Murgaš sa vyhýbal politike. Bol kňaz a celý život sa správal ako sluha Boží. Pokorne a trpezlivo znášal všetky príkoria, ktoré mu doma uhorská vrchnosť pripravila, nevynímajúc ani najvyšších maďarských cirkevných predstaviteľov, ktorí ho stále prekladali z miesta na miesto a nedovolili mu ani v Mníchove dokončiť maliarsku akadémiu, hoci mu chýbali len štyri mesiace. Smutné, ale je to nezmazateľný fakt.

Počas prvej svetovej vojny bol na návšteve v Spojených štátoch severoamerických i Tomáš G. Masaryk. Jemu osobne do vlastných rúk Murgaš odovzdal miliónovú zbierku, ktorú vyzbierali medzi sebou americkí Slováci pre Slovákov vo vlasti. Peniaze sa mali použiť na vzdelávanie. Tento veľkorysý dar záhadne zmizol a nikdy sa na Slovensko nedostal. Sú o tom tiež dokumenty, ktoré žalujú a o ktorých sa nerado hovorí. Možno, že aj to bol dôvod, prečo Murgaš, ktorému Masaryk v Amerike ponúkal ministerské kreslo v novej republike, sa s prezidentom po návrate do vlasti po 25 rokoch nestretol, prijal ho len jeho sekretár s ospravedlnením, že prezident Masaryk je, žiaľ, zaneprázdnený inými dôležitejšími vecami a nemôže ho prijať, hoci ho osobne na dohovorené stretnutie predtým pozval. ■

*Túto krátku úvahu
si dovoľím zakončiť
básňou Milana Rúfusa:*

*A teraz milí trochu vážne.
Pochodeň dymí, kto ju zažne?
Ktože ju opäť rozsvieti
od detí k veľkým do detí.
Povedzte, kto nás rozpomenie?
Kto scelí veci rozlomené?
Kto riečku vráti dejinám?
Odpustí všetkým, jej i nám?*

Vedcovi svetového významu, astronómovi slovenského pôvodu Maximiliáovi Hellovi 15. júna tohto roku na cintoríne v rakúskej obci Maria Enzersdorf pri Viedni, kde je pochovaný, odhalili jeho bustu. Tento chvályhodný počin iniciovalo Občianske združenie Maximiliána Hella zo Štiavnických Baní, kde sa Hell 15. mája 1720 narodil.

Jana Gregor

MAXIM

VEDEC, KTORÝ AKO PRVÝ NA SVETE VYP

Na osobnosť Maximiliána Hella som narazila pri čítaní Historického kalendára Slovenska, hoci UNESCO ho zaradilo do kalendára výročí významných osobností už roku 1970 pri 250. výročí jeho narodenia. Pár dní potom som dostala pozvánku na slávnostné odhalenie busty tohto významného fyzika a astronóma 18. storočia. Bustu umiestnili na cintoríne Romantikerfriedhof v Maria Enzersdorfe. Iniciátorom tohto pamätníka je Občianske združenie Maximiliána Hella zo Štiavnických Baní, vedcovho rodiska, ktorého členovia v početnej skupine pricestovali 15. júna na toto podujatie. Pripojila som sa k nim počas prechádzky po pamiatkach obce Maria Enzersdorf v sprievode miestnej historičky Hannelore Hubatsch (minulý rok vydala knihu: *Maria Enzersdorf einst und heute*). Cestou na Romantický cintorín mi starosta Štiavnických Baní Stanislav Neuschl porozprával o ich expedícii po stopách Maximiliána Hella – osobnosti slovenskej histórie, astronómie a vedy – až za severný polárny kruh do najseverovýchodnejšie položenej dánskej pevnosti Vardö, ktorú podnikli v roku 2006.

Občianske združenie Maximilián Hell vzniklo v roku 2004 s cieľom zlepšiť informovanosť o tomto významnom slovenskom vedcovi. Pred dvoma rokmi oslovilo starostku obce Maria Enzersdorf Traude Obner s prosbou o spoluprácu pri nainštalovaní busty na miestnom cintoríne, kde bol Hell pochovaný.

Telesné pozostatky Maximilána Hella, ktorý zomrel v blízkej Viedni, dal uložiť do rodinnej hrobky v Maria Enzersdorfe Hellov priateľ a obdivovateľ Jozef von Penkler. Do mramoru dal vytesať nápis, ktorého autorom je spisovateľ Michael Denis: „Tu odpočívá astronóm známy po celej Európe, ktorý vynikol svojim objaviteľským duchom a príkladným životom.“

Na jeho hrobe je však dnes iné meno. Po istom čase miesto jeho posledného odpočinku totiž predali. Mramorová tabuľa

MAXIMILIÁN HELL

POČÍTAL VZDIALENOSŤ SLNKA OD ZEME

sa však zachovala a je pripevnená na fasáde kaplnky v strede cintorína. Práve pri tejto kaplnke stojí od 15. júna 2010 podstavec s bustou Maximilána Hella. Na vytvorení a odhalení busty spolupracovali predstavitelia Občianskeho združenia Maximiliána Hella s obcou Maria Enzersdorf, Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky, Krajskou hvezdárňou a planetáriom Maximilána Hella v Žiari nad Hronom, Veľvyslanectvom Slovenskej republiky v Rakúsku a Slovenským inštitútom vo Viedni.

Starosta obce Štiavnické Bane Stanislav Neuschl oboznámil účastníkov slávnosti so životom Maximilána Hella a so cťou Slováka povedal, že Maximilián Hell spojil Slovákov a Slovensko s Európou. Som veľmi hrdý na osobnosť, akou bol jezuita Maximilián Hell. Taktiež som hrdý na naše spoločné rodisko, obec Štiavnické Bane, a som veľmi rád, že sa nám darí dobre propagovať nielen našu obec, ale aj celé Slovensko, ktoré tiež môže byť veľmi hrdé na takéto osobnosti svetového významu, dodal.

Po slávnostných prejavoch a posvätení busty zástupcom jezuitského rádu Mgr. Vladimírom Vlčekom pozvala starostka obce Maria Enzendorf Traude Obner všetkých prítomných do historickej budovy miestnej radnice na recepciu. Na radnici rakúskej obce visela v tento deň na počesť významného Slováka slovenská vlajka .

ZO ŽIVOTA MAXIMILÁNA HELLA

Maximilán Hell sa narodil 15. mája 1720 v Štiavnických Baniach (vtedy Windschacht), malej dedinke pri Banskej Štiavnici, kde boli prvé bane na zlato a striebro v Európe. Jeho otec Matej Kornel Hell a jeho starší brat Jozef Karol boli bankskými inžiniermi a vynálezcami. Na pohon bankských strojov stavali povestné štiavnické tajchy – umelé jazerá, ktoré umiestnili kaskádovito nad seba. Z najvyššieho bodu prečerpávali vodu do najnižšieho a zároveň do bankských šácht, čím poháňali stroje na odvodňovanie šácht, ale i rozbíjanie a čistenie rudy. Vďaka tajchom sú Štiavnické Bane zapísané do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Maximilián chodil do školy v Štiavnických Baniach a Banskej Bystrici. Ako 18-ročný vstúpil do jezuitského rádu. Vysokoškolské štúdium teológie, filozofie, logiky a prírodných vied absolvoval na jezuitskom kolégiu vo Viedni. V roku 1751 bol vysvätený za kňaza a získal aj titul doktora filozofie. Svoju pedagogickú činnosť začal vyučovaním latinčiny, gréčtiny, rétoriky a poetiky na gymnáziu v Levoči. Od roku 1752 prednášal matematiku na gymnáziu v Banskej Bystrici a neskôr matematiku a fyziku na jezuitskej akadémii v Kluzi na území dnešného Rumunska. Tu dal vybudovať aj astronomické observatórium.

Bývalá budova univerzity s observatóriom na malbe Bernarda Bellotta

Po smrti dvorného matematika a astronóma J. J. Maroniho bol Maximilián Hell v roku 1755 menovaný za riaditeľa nového viedenského univerzitného observatória, ktoré dala postaviť Mária Terézia. Observatórium sa nachádzalo v drevenej štvorposchodovej nadstavbe bývalej budovy univerzity a dnešnej Rakúskej akadémie vied na Námestí Dr. Ignatz-Seipel Platz vedľa jezuitského kostola

Hell sa stal cisársko-kráľovským astronómom a túto funkciu vykonával až do konca svojho života. Observatórium sa pod jeho vedením stalo centrom prírodovedného bádania

v celej monarchii. Uskutočňoval pravidelné pozorovania planét, Slnka, Mesiaca a hviezd, udržiaval styk s okolitým vedeckým svetom, publikoval astronomické ročenky a kalendáre. V júni roku 1761 pozoroval prechod Venuše popred slnečný disk. Toto pozorovanie uskutočnil opakovane na pozvanie dánskeho kráľa Kristiána VII. za polárnym kruhom. Expedícia vyrazila 28. apríla 1768 na konskom záprahu z Viedne a cez Prahu, Drážďany, Lipsko, Hamburg, Kodaň, Švédsko a nórsky prístav Trondheim dorazila až do pevnosti Vardö, ktorá sa nachádza na najseverovýchodnejšom bode dnešného Nórska. Hell tam zriadil observatórium a v júni 1769 na základe svojich pozorovaní ako prvý určil mimoriadne presne paralaxu Slnka na 8,82 oblúkovej sekundy. Súčasná najpresnejšia hodnota je 8,7915 oblúkovej sekundy – samozrejme podľa presnejších prístrojov, ako boli k dispozícii v tej dobe. Okrem toho ako prvý na svete vypočítal vzdialenosť Slnka od Zeme.

Po návrate do Viedne pokračoval v pozorovateľskej i publikačnej činnosti. Vydal celkovo 26 väčších alebo menších vedeckých prác. Napísal viacero učebníc matematiky, zaujímal sa o jazykovedu, históriu a literatúru. Na žiadosť arcibiskupa Karola Esterházyho začal v roku 1771 budovať observatórium v Jágri (dnešný Eger).

Bol členom učených spoločností v Paríži, Štokholme, Bologni, Kodani, Göttingene, Trondheime a v Londýne. Dlhé roky spolupracoval s anglickou Royal Society a v roku 1790 dostal dokonca aj vysoké vyznamenanie – Rád anglickej vlády.

Maximilián Hell zomrel ako 72-ročný vo Viedni 14. apríla 1792 na zápal pľúc. Trvalý pamätník má aj na Mesiaci, pomenovaný je po ňom jeden z kráterov s priemerom 33,3 km a od roku 2000 aj jedna z planét - planéta 3727 – MAXHELL. ■

POUŽITÁ LITERATÚRA:

- Historický kalendár Slovensko, Tünde Lengyelová – Ivan Mrva (PERFEKT)*
- Obec Štiavnické Bane, OZ Maximilán Hell – osobnosť slovenskej histórie, astronómie*
- www.stiavnickebane.ocu.sk*
- www.planetarium.sk*
- www.ta3.sk/VENUS-Transit-2004/lectures/vt04 ferencova.pdf*

Maximilián Hell na dobovej kresbe v typicky laponskom odevu na ostrove Vardö

Edith Veith

NOVOROČNÝ KONCERT 2010

Každá svetová metropola je čímśi charakteristická, New York Sochou slobody, Paríž Eiffelovou vežou, Sydney modernou Operou, Londýn Big Benom, Moskva Chrámom sv. Vasilija Blaženého, Milano La Scalou – a Viedeň? No predsa Riesenradom, Opernbalom, ale najmä Novoročným koncertom Viedenských filharmonikov – Neujahrskonzert der Wiener Philharmoniker.

Dostať vstupenku na toto svetové prestížne kultúrne podujatie je veľmi ťažké, záujemcovia čakajú niekedy aj šesť až osem rokov. Keďže s mojou dcérou Ingrid sme mali príležitosť zúčastniť sa na tomto koncerte tento rok, rada by som sa s čitateľmi Pohľadov podelila o jedinečný, nezabudnuteľný zážitok.

Prvý koncert sa uskutočnil na Silvestra v roku 1939, ale od roku 1941 sa koncert koná pravidelne 1. januára, tak získal aj meno: Novoročný koncert. Preberá a vysiela ho 50 televíznych a takmer 40 rozhlasových staníc, tak ho v priamom prenose môže sledovať niekoľko miliónov poslucháčov na celom svete. Pre milovníkov vážnej hudby, ale aj pre ľudí obdivujúcich nevšedné, očarujúce kultúrne zážitky

stáva sa akosi milou povinnosťou vypočuť si ho. Novoročný koncert sa tradične koná v Zlatej sieni viedenského Hudobného spolku (Musikverein) a pri tejto príležitosti je bohato dekorovaná nádhernou kvetinovou výzdobou, ktorú na tento účel venuje talianske mesto San Remo od roku 1980. Po koncerte je dovolené, aby si návštevníci kvety rozobrali a vzali domov na pamiatku.

Na novoročnom koncerte účinkujú výlučne Viedenski filharmonici a každý rok hosťuje iný domáci alebo zahraničný dirigent svetového mena. Spoluúčinkujú tiež súbory baletu viedenskej Štátnej a Ludovej opery v priestoroch známeho zámku Schönbrunn. Ťažiskový repertoár novoročných koncertov tvoria diela dynastie Straussovcov a iných autorov prevažne tohto obdobia. Program koncertov sa neskladá z náročných diel svetovej hudobnej literatúry, ale práve naopak, z ľahkých bravúrnych, populárnych skladieb, valčikov, galopov, poliek, pochodov, ale muzikantsky mimoriadne precízne naštudovaných a interpretovaných so šarmom, espiritom a prednesom vlastným len Viedenským filharmonikom. Práve v tom spočíva čaro, osobitosť a neopakovateľnosť týchto koncertov.

V takej neodolateľnej a ťažko opísateľnej atmosfére, plnej noblesy a lesku, usmiatej a mimoriadne elegantne

oblečených ľudí – nájdete tu aj japonské kimoná, arabské kufiya a kaftany, či rakúske dirndle – sa konal aj tohoročný novoročný koncert, ktorý dirigoval francúzsky dirigent George Prêtre. Odznali známe skladby,

ako Straussove valčíky Víno, ženy a spev, Viedenský bonbón, predhra k Veselým paničkám z Windsoru od Otta Nicolaisa – zakladateľa Viedenských filharmonikov, štvorylka na motívy Offenbachovej opery Krásna Helena, galop Karneval v Paríži a iné. Odohrali sa aj žartovné kúsky – Slováč Tibor Kováč, vedúci skupiny II. huslí, po skladbe Auf der Jagd (Na poľovačke) podal dirigentovi poľovnícku pušku, z ktorej aj vystrelil, samozrejme, kvety, a pri „šampanskom galope“ buchlo aj ozajstné šampanské. Na záver koncertu odznie každý rok valček Na krásnom modrom Dunaji – Donauwalzer a Radetzského pochod – Radetzky marsch. Jeho rytmus zakaždým strhne publikum a všetci tleskajú do taktu. Na záver koncertu sa dirigent a orchestier tradične lúčia pozdravom „Prosit Neujahr“ a posielajú ho ako hudobné mierové poslanstvo celému svetu z Viedne. ■

Zľava: Alex Konrad, Emanuel Donner, Klemens Wihlidal, Matthias Lottsch

GINGA

www.thisisinga.com

O skupine Ginga sme už písali, už sme mali možnosť počuť ju na vlastné uši. Od ich vystúpenia v klube Spolku Komen- ský na Sebastiansplatz

pretieklo v Dunaji veľa vody... Pretože je hudobná skupina Ginga konkrétne pre nás zaujímavá? Pretože jej spoluzakladateľ a frontman je viedenský Slovák Alex Konrad. Spolu so svojimi spolužiakmi z hudobného gymnázia na Boehavergasse Emanuelom Donnerom (spev, husle, bicie), Janom Sharpom (bicie) a Piotrom Szwarzewskym (klávesy) ju založil v roku 2001. Zloženie skupiny sa po dvoch rokoch zmenilo, na bicie hrá Matthias Lottsch a spev, klávesy a gitaru dopĺňa Klemens Wihlidal.

Alex hrá na elektrickú gitaru od svojich deviatich rokov, tri roky študoval na viedenskom konzervatóriu klasickú gitaru, s Emanuelom spievali v školskom speváckom zbore, ktorý vyhrával spevácke súťaže, a k tomu sa pridalo niekoľkoročné spevácke „vzdelávanie“ na Hudobnej škole vo Viedni.

Že chlapci na sebe za tie roky tvrdo pracovali, svedčí súčasný úspech. Pred tromi rokmi sa uchádzali o finančnú dotáciu na vydanie CD-éčka, ktorú aj vo veľkej konkurencii získali a nahrali svoje debutové „dlhé“ CD-éčko. Prinieslo im aj prvé väčšie úspechy. Už dva roky hrá rádio FM4 s úspechom dva „single“ skupiny: Fashion a Cinnamon. Spojenie s hudobným manažérom Erwinom Listhaegeom z Belgicka prinieslo koncerty v Belgicku a v Londýne. V rokoch 2009 a 2010 vzniká v hudobných štúdiách pri Antwerpách a v Londýne nová verzia prvého CD They Should Have Told Us, ktorú predstavujú rakúskemu publiku na jeseň 2010.

Koncert skupiny Starsailor v Ancienne Belgique v Bruseli v septembri 2009, kde Ginga hrala ako predkapela, prináša do

skupiny nového basgitaristu Jamesa „Stel“ Stelfoxa zo skupiny Starsailor, ktorý sa pri tomto koncerte nadchol hudobným štýlom skupiny a rozhodol sa s ňou spolupracovať. Tento fakt upriamil na Gingu pozornosť veľkánov rakúskeho hudobného sveta podobne ako Sauronovo oko v Pánovi prsteňov na nosiča prsteňa Hobbita Froda...

Pravdou je, že Ginga dozrela. Získala početné domáce i zahraničné skúsenosti, práca s profesionálmi v Belgicku a Londýne priniesla svoje ovocie. Alex a Klemens upúťali na Gingu pozornosť aj počas svojho londýnskeho štúdia na London Metropolitan University v rokoch 2007 a 2008. Londýn je otvorený pop music tak ako Viedeň opere a chlapci pochopili, že Londýn je hlavným mestom tohto hudobného žánru.

Píše sa rok 2010, Ginga účinkuje začiatkom mája na Popfeste rádia FM4 a ako jediná z vystupujúcich kapiel reprezentuje tento mladý viedenský hudobný festival na tlačovej konferencii. Matthiasovými bicmi sú gitarové puzdrá a hra na akustických nástrojoch bez zosilňovačov presvedčí, že za hudobným štýlom skupiny sa skrýva viac ako len decibely reproderní.

Rozvíja sa odborná diskusia o ich hudobnom štýle, prirovnávaní sú k U2 z prvých dvoch albumov, k mladému Davidovi Bowie a k veľkánovi-skupine Talking Heads z prvých troch albumov. Všetko veľké pocty a zároveň veľká výzva.

Písanie o hudobnom štýle skupiny Ginga prenechám odborníkovi... Ja len doplním, že každý, kto sa raz ocitol na koncerte tejto ambicióznej hudobnej skupiny, neodolá jej šarmu, jej tónom a rytmu, ktorý pripomína Európu. Cez melanchóliu a dynamiku, cez precíznosť hudobného výrazu, rytmus piesní pri táboráku cez rock až po reggae. Nečudo, korene chlapcov sú stredo európske, Alexova prababka bola Talianka, pradedo Rakúšan z Feldbachu – mama i otec sa narodili na Slovensku.

Ingrid Konrad

DIVADLO JOZEFA GREGORA TAJOVSKÉHO OPĀŤ VO VIEDNI

MUSIC TIME

Činohra Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene je našim pravidelným hosťom v každej sezóne. Viedenské obecnstvo si obľúbilo toto divadlo pre zaujímavé a aktuálne inscenácie, ale v neposlednom rade pre kvalitné predstavenia na vysokej umeleckej úrovni.

V pondelok 17. mája 2010 uviedlo DJGT Zvolen (vzhľadom na inscenačnú a choreografickú náročnosť nie v našich priestoroch, ale vo viedenskom Theater Brett) výpravnú, bohato kostýmovanú show, plnú tancov a známych piesní z populárnych a večne živých muzikálov a vaudevillov pod názvom MUSIC TIME. Účinkovali Štefan Šafárik, Svetlana Sarvašová, Radoslav Kuric, Silvia Donova a. h., Vladena Škorvagova, Dana Koralová, Daniel Výrostek, Richard Sanitra, Barbora Špániková, Juraj Haviar, Martin Kusenda, vo výbornej, atmosfére vystihujúcej réžii Radoslava Kurica.

Výraznú pozornosť si získali výstupy ostrieľaného showmana a rutinovaného javiskového bojovníka Štefana Šafárika s piesňou z muzikálu Fidlikant na streche „Keby som bol bohatý“, avšak najviac strhol obecnstvo piesňou „Ja sa dnes dopoludnia žením“ z My Fair Lady, za čo si vyslúžil dlhotrvajúci skandujúci potlesk. Štefan podal tento večer výnimočný výkon, asi cítil, že sa mu práve počas vystúpenia narodila prvá vnučka. Po predstavení sme novopečenému starému otcovi srdečne blahoželeli.

Za vyrovnaný výkon získalo ocenenie publika aj mladšie a najmladšie herecké osadenstvo. Svetlana Sarvašová zaujala piesňami z muzikálov Cabaret, Hello Dolly a Cats. Všetci účinkujúci sviežo

a s mladistvým entuziazmom prezentovali melódie z muzikálov Jesus Christus Superstar, Bedári, Evita, Jekyll a Hyde a iných. Ale keď zazneli známe evergreeny Jiřího Šlitra a Jiřího Suchého z filmov Keby tisíc klarinetov a hier Zuzana je sama doma, ako sú Tak aby jste to věděla, Co jsem měl dnes k obědu, ale hlavne nesmrteľná TEREZA, to sme sa už neudržali a spievali sme spolu s hercami.

Týmto chcem v mene Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku oceniť pohotovosť a ochotu Divadla JGT a poďakovať sa

pani riaditeľke Marcelke Krškovej a vedúcej umeleckej prevádzky pani Eve Hajzukovej, ako aj celému tímu za výbornú spoluprácu a perfektné zvládnutie všetkých zájazdov do Viedne, niekedy aj za tých najnáročnejších podmienok. Touto cestou chceme vysloviť aj poďakovanie Banskobystrickému samosprávnemu kraju za ústretovosť a plnú podporu Divadlu JGT Zvolen v ich obetavej a záslužnej umeleckej práci, ktorou umožňujú nám, Slovákom žijúcim v zahraničí, kontakt so súčasnou slovenskou kultúrou, so slovenským jazykom v jeho najkrajšej podobe. ■

ISTANBUL

EURÓPSKE HLAVNÉ MESTO KULTÚRY 2010

Galatská veža s panoramatickým výhľadom na európsku časť Istanbulu nad Zlatým rohom

NA KONEČNEJ ORIENT EXPRESU

Je jediným mestom na svete, ktoré sa rozprestiera na dvoch kontinentoch, a tak tvorí pomyselný most medzi Európou a Áziou. Miešajú a prelínajú sa v ňom kultúry dvoch zdanlivo odlišných svetov, kresťanského a moslimského. Cesta do Istanbulu je cestou do minulosti, ale i stretnutím s rozporupnosťou tohto moderného mesta, ktoré je s takmer dvanástimi miliónmi obyvateľov, ako udávajú oficiálne zdroje, najväčším mestom Turecka. Podobne ako ostatné veľké európske mestá je plný turistov, ktorí sa bez ohľadu na vek, národnosť alebo vyznanie nechajú uchvátiť množstvom zachovaných pamiatok. A v Istanbulu je veru čo obdivovať.

MAJSTROVSKÝ ARCHITEKT SINAN

Nikto neovplyvnil siluetu Istanbulu viac ako otomanský architekt Mimar Sinan (1490 – 1588). Tento nadaný umelec postavil za svojho dlhého života 131 mešít a okolo dvesto iných stavieb. Na sultánsky dvor prišiel počas vlády sultána Sulejmana Nádherného, práve za jeho vlády sa Osmanská ríša stala svetovou mocnosťou. Sinan v ňom našiel mecenáša, ktorý financoval mnohé z jeho nákladných stavebných projektov. Jeho najznámejšou stavbou je Sulejmanova mešita, ktorá je vďaka polohe na jednom z istanbulských kopcov nad Zlatým rohom dobre viditeľnou dominantou mesta. Tento pozoruhodný

architektonický objekt je vrcholným dielom osmanskej klasiky a zároveň najväčšou mešitou v Istanbulu. Je súčasťou komplexu stavieb, ku ktorým patrí náboženská škola, orientálny hostinec, zbrojnica, nemocnica, kúpele a obchody. Tieto paláce boli pre sultána príliš malé, a preto sa rozhodol vybudovať palác Topkapi.

MESTO V MESTE

Topkapi je v podstate bohaté rozľahlé mesto, ktoré sa po stáročia menilo a pretváralo. Palác bol oficiálnou rezidenciou

Rybári na Galatskom moste

Mešita v barokovom štýle v štvrti Órtakoy

osmanských sultánov a zároveň centrom vlády nad celou ríšou takmer do polovice devätnásteho storočia. V niektorých obdobiach tu žilo až päťtisíc ľudí. Hodváb, brokát, nádherné mozaiky, nábytok a maľby z rôznych slohových epoch vytvorili luxurnú atmosféru so závanom tajomstva, v ktorej sa dobre darilo intrigám a úkladom. Diamanty, smaragdy či rubíny, ktoré sa inde ospevujú ako zvláštnosť, patria v Topkapi ku všednému životu. Určite stojí za to prechádzka nádhernými záhradami, či tajuplnými miestnosťami háremu, v ktorých nachádzali rozkoš a uvoľnenie najvyššie hlavy Osmanskej ríše.

Na prechádzke záhradami paláca Topkapi

MEŠITY

V Istanbuli stojí jedna z najznámejších stavieb sveta – Hagia Sofia, Chrám Božej múdrosti. Najprv kresťanský chrám, najväčšia a najhonosnejšia stavba byzantskej architektúry na svete, neskôr mešita, v súčasnosti múzeum. Len niekoľko krokov od Hagia Sofie sa nachádza jedna z najslávnejších mešít, ktorá má ako jediná na svete šesť minaretov (sedem má len mešita v Mekke) – Modrá mešita, hoci je zvonka sivobiela. Jej vnútorné steny však pokrýva nespočetné množstvo dlaždíc s prevládajúcou modrou farbou. Mešity sú v Istanbuli na každom kroku a sú ideálne na oddych. Pred vstupom sa treba vyzuť, ženy si musia zakryť šatkou vlasy a potom už len vojsť do ticha, ktoré je v tomto meste takmer nemožné. Päťkrát denne je ulicami Istanbulu počuť z minaretov mešít, ktorých je v Istanbuli okolo 3000, volanie muezína, vyzývajúceho veriacich k modlitbám.

VIRVAR

Obchody nemôže pokaziť ani zlé počasie, a tak aj najväčšia tržnica je krytá. Najstaršie časti Veľkého bazáru – Kapalı carsi pochádzajú z 15. storočia. V súčasnosti je v tomto labyrinte krytých uličiek štyritisíc päťsto obchodíkov, čajovní a kaviarňičiek. Obchodníci ponúkajú tovar, zjednávajú so zákazníkmi ceny a medzitým popíjajú silný turecký čaj a hrajú dámu, prípadne robia burzové obchody. To všetko najmä nahlas.

Pouličný hudobník zo skupiny Alataw

Tento starodávny Shopping Mall je srdcom Starého mesta. Každý, kto sem prvýkrát zavíta, sa bude tešiť, ak sa mu náhodou podarí dostať sa k jednej zo sedemnástich brán a konečne sa nadýchnuť čerstvého vzduchu.

VZNIK VEĽKOMESTA

Do histórie sa zapísal pod rôznymi menami: Byzantion, Konštantínopolis alebo Carihrad. Na mieste Konštantínopolu existovala pôvodne grécka osada Byzantion, založená

už v 7. storočí pred našim letopočtom. Jej základy položil Byzant z Megary, vodca Dórov, podľa ktorého bola pomenovaná. Rímsky cisár Konštantín I. sa rozhodol vytvoriť protiváhu Ríma vo východnej časti ríše a vybral si na to strategické miesto, ktorým osada Byzantion vždy bola. 11. mája roku 330 n.l. bolo mesto vysvätené a premenované na Constantinopolis. Popri Ríme sa stalo druhým hlavným mestom Rímskej ríše, známe aj pod menom Nova Roma, čiže Nový Rím. Pri tejto príležitosti postavili Konštantínov stĺp, dnes najstaršia stavba v meste.

Egyptský bazár, známy aj pod menom Bazár korenín

Most nad úžinou Bospor, spájajúci Európu s Áziou

Od 4. storočia bol centrom Východorímskej ríše, pre ktorú sa v období humanizmu ujalo označenie Byzantská ríša. Význam Konštantínopolu ďaleko presahoval hranice Byzantskej ríše, mesto bolo jedným z najbohatších a najľudnatejších na svete. Ovpľyňoval osudy miliónov ľudí v Európe, Ázii aj Afrike. Konštantínopol bol dlhé storočia mocné a bohaté mesto. Z východu však čoraz silnejšie postupoval islam. Boje s moslimami ríšu vyčerpávali, mesto strácalo čoraz viac prilahlých území. V 13. storočí ho vyrabovali križiaci, ktorí mu, paradoxne, prišli pomôcť

v boji proti „pohanom“. A v roku 1453 ho dobyli moslimovia. Osmanských Turkov viedol vtedy iba dvadsaťjedenročný Mehmet II., ktorý dal mestu aj nové meno – Istanbul.

Len v Istanbuli sa dá zažiť jedinečná syntéza Východu a Západu. Moderné nákupné centrá vedľa storočných bazárov, sklenené výškové stavby medzi drevenými osmanskými domami, kostoly a mešity, tradičný folklór miešajúci sa so zvukmi jazzu, archeologické vykopávky a extravagantné diskokluby, hluk... chaos, v ktorom sa vyzná len Istanbulčan. ■

Scenéria európskej časti mesta

Milé deti,

prázdniny už klopú na dvere, a tak mi napadlo, od akého slova vlastne pochádza ich názov? Že by od slova „prázdny“? Tak to sa dá použiť len na školu, lebo tá je cez prázdniny fakt prázdna a osirelá. Iba školský zvonec naďalej vyzvára, možno od strachu, pretože sa cíti taký sám...

Správne prázdniny nemôžu byť prázdne! Sú plné zážitkov, ktoré počas školského roka nemáte ani čas ani možnosti získať. Kúpanie v mori alebo v rybníku u starej mamy, rozprávanie strašidelných historiek v noci pod stanom, noví kamoši v tábore, spoznávanie nových miest alebo krajín... na to všetko sa tešíte celý rok.

Prázdny dom, prázdna chladnička, prázdne vrecká, to všetko znie dosť smutne, ale keď sa povie: prázdniny – tak to znie super sladko! Fakticky, je len málo takých slov, ktoré majú rady všetky deti – možno ešte mama, zmrzlina, darčeky... Cez prázdniny si ráno môžete trochu dlhšie pospať, ale veľmi dlho zase nie, lebo by ste mohli zmeškať nejaký zážitok, ktorý čaká len na vás! Práve počas prázdnín máte šancu každý deň zažiť niečo nové.

A tak vám prajem, aby tie vaše prázdniny boli veselé a naozaj plné. Lebo neskôr, keď vyrastiete, tak už prázdniny nebudú, bude dovolenka. A tá je od slova „dovoliť“, čo znamená, že síce si cez ňu tiež môžeme všeličo dovoliť, ale len vtedy, keď nám náš šéf dovolí, aby sme si dovolenku mohli zobrať...

Vaša ina

SLOVENSKÝ BABYCLUB VO VIEDNI RASTIE

Nejedna mamička na materskej upadá do neželaného stereotypu. 24 hodín denne s malým dieťaťom ju úplne pohltí, až izoluje od okolitého sveta, ktorý ju často nechápe. Východisko zo začarovaného kruhu najskôr nájde v spoločenstve žien, ktoré sú v rovnakej situácii.

Pravidelné stretnutia mamičiek, ale i oteckov s malými deťmi v priestoroch spolku SOVA na Otto-Bauer-Gasse sa zrodili z iniciatívy a potreby jednej mamičky na materskej dovolenke, ktorá prišla do Viedne z Berlína krátko pred narodením dieťaťa a nikoho vo Viedni nepoznala. Keďže predtým organizovala stretnutia (Eltern-Kind-Gruppen) v Berlíne, chcela v niečom podobnom pokračovať a organizovať takéto stretnutia pre slovensky hovoriace mamičky s deťmi vo Viedni. Zo začiatku to boli doobedňajšie stretnutia pre mamičky a oteckov s deťmi do troch rokov. Mamičky sem priviedli rôzne pohútky. Kým jedny boli vo Viedni krátko a hľadali niekoho, s kým by si vymenili skúsenosti zo života s malým dieťaťom vo Viedni, prišli aj mamičky, ktoré slovenčinu skoro zabudli a s príchodom dieťaťa zistili, aké hodnotné je pre dieťa okrem nemčiny rozvíjať uňho aj materinský jazyk. Stretnutia sa zúčastňovali aj oteckovia, jeden rakúsky otecko na materskej dovolenke prichádzal pravidelne s veľkou snahou naučiť sa slovenský jazyk, aj kvôli svojmu dieťaťu.

Cieľom pravidelných stretnutí je výmena názorov, radostí a starostí spojených so slovenskými deťmi vo Viedni. Problematika bilingvizmu a rozvíjanie slovenského jazyka je jednou zo zaujímavých tém. Na podporenie rozvoja slovenskej reči spievame v kruhu spolu s deťmi slovenské pesničky, učíme sa rýmovačky, hráme sa slovenské hry.

Deti sa na stretnutiach zoznamujú s inými po slovensky hovoriacimi alebo ešte len rozumejúcimi deťmi, stretnutia prebiehajú v príjemnej atmosfére - pri káve a koláčoch.

V rámci každého stretnutia diskutujeme aj na vopred pripravené pedagogicko-psychologické témy, ako obdobie vzdoru, emocionálna inteligencia, bilingvizmus a pod.

Stretnutia podporila aj slovensky hovoriaca odborníčka na detskú psychológiu.

Deti nám medzitým vyrástli a keď prekročili hranicu troch rokov a medzičasom majú súrodencov, presunuli sme stretnutia na popoludňajšie hodiny, aby mohli na ne prichádzať aj starší súrodenci, ktorí sú doobeda v škôlke. V súčasnosti sa stretnutí zúčastňujú mamičky a oteckovia s deťmi do šesť rokov a popoludňajšie termíny vyhovujú viacerým, takže sa tešíme bohatej účasti.

Iveta Gregor

TANCUJ, TANCUJ, VYKRÚCAJ...

Ako sa podarilo nadchnúť slovenských mládežníkov vo Viedni pre tanec a ako to SOVA výborne zvládla

Predstavte si, že ste rodičia tínedžerov a jedného dňa im oznámite, že ste ich zapísali do tanečného kurzu, ktorý organizuje slovenský spolok vo Viedni. Aká asi bude ich reakcia? Oči vyvrátené stípkom, hlboký povzdych, otrávený výraz a spurné poznámky. Potom si to ale prekalkulujú a v nádeji, že keď od nich niečo chceme my, budú môcť aj oni od nás niečo požadovať, sucho zahlásia: „No dobre, keď ti to urobí radosť, tak sa tam pôjdem pozrieť...“ Domnievam sa, že podobne reagovala väčšina mládežníkov, ktorí 9. apríla tohto roku zavítali do spolkových priestorov na Otto-Bauer-Gasse na prvú tanečnú hodinu a nedôverčivo pozorovali toho zvláštneho chlapíka, čo „ani nevie normálne chodiť, len sa tak divne pohojdáva...“ Ostrielany tanečný majster Juraj Komora sa však nedal vyvieš z rovnováhy. Okrem tanečného umenia nezaprel v sebe dlhoročné skúsenosti stredoškolského učiteľa a ihneď nadviazal s mladými ľuďmi bezprostredný

Piti piti pá - piti piti pá - piti piti pá...

kontakt. Chrlil na nich vtipné poznámky a historky a pomedzi ne, akoby „náhodou“ ich začal učiť prvé tanečné kroky.

Takáto atmosféra prevládala aj v ďalších týždňoch, vzdoru už bolo podstatne menej, ba dokonca možno povedať, že mnohí sa na hodiny tanca aj tešili, veď tam bola zábava a noví kamaráti. Niekedy prišlo dokonca viac chlapcov, takže za chýbajúce tanečnice museli zaskočiť prítomné mamičky, ktoré sa tiež výborne bavili a uvoľnili od všedných starostí. Na programe bol valčík, tango, čača, letkis i rokenrol. Vyvrcholením kurzu bol venček 28. mája, na ktorý boli pozvaní aj rodičia. Mali možnosť nielen vidieť, ako ich ratolesti

pokročili v tanečnom umení, ale tančmajster Komora vyzval aj ich, aby sa zapojili, takže v tej chvíli tancovali naozaj VŠETCI prítomní! Skvelá nálada pokračovala ešte aj pri bohatom a chutnom občerstvení. Vďaka tanečnému kurzu vznikla výborná partia mladých ľudí. Zorganizovať takúto akciu bol vynikajúci nápad. Ostáva len veriť, že všetci sa zapoja do kurzu aj na jeseň (prvá hodina by mala byť 10. septembra) a naďalej sa budú zdokonaľovať v tancovaní. Nebolo by to nádherné, keby raz ples viedenských Slovákov otvárali naši slovenskí debutanti?

Zorganizovať takúto akciu bol vynikajúci nápad Eleny Mandik.

Ingrid Žalneva

Tam ta ta, New York...

Dam, dam, rum bum bum...

Na hodinu tanca bola zvedavá aj televízia...

Ľavá, ľavá, pravá, pravá, dopredu, dozadu, hop hop hop...

Fotografie: archív autorky

KRUHY LÁSKY

Pod týmto názvom sa 14. januára 2010 uskutočnil v spolkovj sále na Otto-Bauer-Gasse literárno-hudobný večer, naplnený zvláštnou, takmer sviatočnou atmosférou. Na pódiu bolo pripravené nielen kreslo pre hosťa, ale aj spolkový klavír. Prichádzajúci diváci tak hneď vytušili, že si budú môcť naplno vychutnať nielen krásu umeleckého slova, ale aj lahodný zvuk hudobných tónov. Zvláštnu atmosféru umocňovalo aj intímne osvetlenie miestnosti.

Hlavná protagonistka večera Helene Opitz

Hosťom večera bola spisovateľka Helene Opitz, ktorá pochádza z Bratislavy, ale veľa rokov žije v Rakúsku. Na Slovensku bola známou a uznávanou autorkou, za televíznu hru Viktória Regia jej udelili štátnu cenu. Dnes píše pani Opitz nielen po slovensky, ale rovnako rada aj po nemecky, pretože ako sama hovorí: „Inspiration kennt keine Barriere von Grenzen oder Sprachen, sie quillt aus tiefstem Inneren und hat das Bedürfnis sich den anderen

anvertrauen. Die Worte sind Stufen zur Erkenntnis und die Musik ist die Sprache ohne Worte.“ (Inšpirácia nepozná žiadne bariéry, ani hraníc, ani jazykové, pramení z najhlbšieho vnútra a má potrebu zdôverovať sa. Slová sú schody k poznaniu a hudba je reč bez slov.)

Autorkine texty nemožno nazvať ani básňami, ani prózou, sú to skôr riadky plné hlbokých, takmer filozofických úvah a bohatých životných skúseností.

Sú to texty, ktoré treba čítať srdcom – až tak sa môže naplno rozvinúť to nádherné autorkino poslanstvo.

Hudobné vstupy v podaní členky Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku Zitky Bočincovej poskytovali poslucháčom priestor a čas zamyslieť sa nad čítaným slovom, pouvažovať nad ich obsahom a meditovať. Krásne melódie pôsobivo podfarbovali tento príjemný večer slova a hudby.

Jozef Macura

Kruhy lásky prilákali veľa poslucháčov

Helene Opitz a Zitka Bočincová

Ingrid Žalneva

Helene Opitz

VYPI SVOJ POHÁR

*Vypi svoj pohár do dna
na dno radosti, lásky, bolesti,
života.*

*Vypi svoj pohár bezo zvyšku
či je v ňom med alebo jed
Vypi svoj pohár po dno
lebo len tam, v jeho lesku
objavíš jeden raz svoju tvár
a obraz vlastného života.*

AK ODPUSTÍŠ

*Ak odpustíš,
máš veľkú zásluhu,
že snímeš ťarchu
z toho druhého,
i zo seba samého
/tak isto/,
lebo i Teba gniavila.*

*Ak neodpustíš,
nesieš tú ťarchu dvojnásob,
za seba i toho druhého
a tá Vás bude gniaviť
aj keď raz zabudneš
čo i po všetky dni Vášho života.*

Fotografie: Jozef Macura

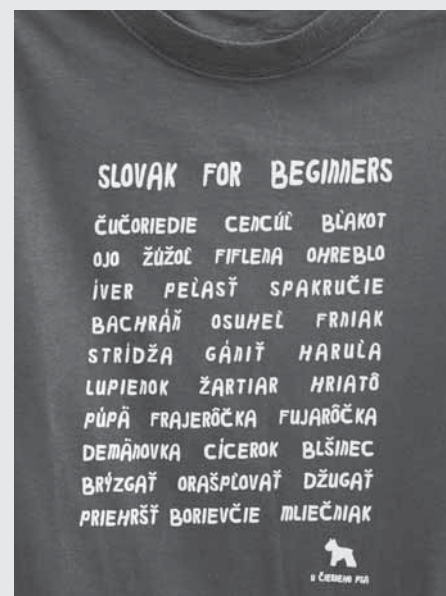
SLOVENČINA NA TRIČKÁCH

Keď som si nedávno potrebovala čosi koveriť v informačnom stredisku vo Zvolene, upúťali ma vystavené trička. Turistom, ktorých zaujala naša reč, tu ponúkali vtipnú „učebnicu slovenčiny“. Nápis na tričkách predstavovali krátky slovník irečiteľných slovenských výrazov. Pod anglickým titulkom SLOVAK FOR BEGINNERS (Slovenčina pre začiatočníkov) boli v niekoľkých riadkoch uvedené nasledujúce slová, s ktorými sa už v bežnej reči často nestretnete ani na Slovensku:

**ČUČORIEDIE CENCÚL BLABOT
OJO ŽÚŽOL FIFLENA OHREBLO
ÍVER PELASŤ SPAKRUCIE
BACHRÁŇ OSUHEL FRNIAK
STRÍDŽA GÁNIŤ HARULA
LUPIENOK ŽARTIAR HRIATÔ
PÚPĀ FRAJERÔČKA FUJARÔČKA
DEMĀNOVKA CÍCEROK BLŠINEC
BRÝZGAŤ ORAŠPLOVAŤ DŽUGAŤ
PRIEHRŠŤ BORIEVČIE MLIEČNIAK**

Autori tohto nápadu si dali záležať, vybrali slová vskutku ľubozvúčné. Slová vzbudzujúce v nás pocity či spomienky. Napríklad, keď pomaličky vyslovím slovo cencúľ, hneď mám na jazyku chuť topiaceho sa ľadu a v duši spomienku na časy, keď sme cestou zo školy olizovali cencúle namiesto nanukov. Čučoriedky nám závideli aj Česi, v porovnaní s nimi boli ich borůvky až priveľmi obyčajné. Mojej generácii sa určite hneď vybaví pesnička o Čučovi, čo čupel pod kríkom. Predstavte si, že som toho Čuča raz aj stretla, na dovolenke v Chorvátsku. Usmieval sa na mňa z bilbórdov. Bola to reklama na nejakú limonádu, plagát pokrývali samé čučoriedky, ktoré vytvorili tvár s veľkými očami. To bol ten Čučo a všetko okolo bolo čučoriedie... A keď bača povedal fujarôčka moja, tak tým slovom hudobný nástroj akoby poláskal, hneď bolo každému jasné, že si fujaru sám aj zhotovil a že mu bola vernou spoločníčkou v chvíľach samoty a clivoty...

Nedávno som na jednom mladíckovi objavila pokračovanie tričkovej učebnice – slovenčinu pre pokročilých:

**PAZDERIE KÔL DZIGAŤ ŽUFAŇA
FRNDŽALICA HŇUP PRŠŤ FRĽAN
ŽVACHEL DŽBÁN ŽRĎ ZMRZLINA
KOTRMELEC ŠKLBAN DRMLOVAŤ
PÚPĀ CIAGEL BÚTLAVINA PÔJD
OMRVINKA FRFLAŤ REBRINIAK
KŔDEL ŽRIEBĀ KRPCE OHREBLO
VĚBA ČUČORIEDIE TRŇ OKÚŇAŤ
DRIENKOVICA BUNDÁŠ ŽIVÔTIK
CEP FUJARÔČKA OJO BUDZOGÁŇ
PRIEHRŠŤ ČONGÁĽ PLAMIENOK**

Trošku ma zamrzelo, že niektoré slová sa opakujú, v našej bohatej slovnej zásobe by sa určite našli ešte ďalšie lexikálne skvosty. Na druhej strane sa musím priznať, že hoci, pokiaľ ide o slovenčinu, považujem sa za lepšiu než pokročilú, niektoré výrazy boli pre mňa novinkou, o existencii iných som síce tušila, ale nevedela som vysvetliť ich presný význam. Vezmime si taký žvachel – možno ani vy netušíte, že toto slovo označuje niečo skrútené do gule alebo hrče, napríklad niekto môže z vrečka vytiahnuť žvachel bankoviek. Vlastne je to taká gundža a gundža je tiež nádherné slovo, ktoré by si podľa mňa miesto medzi vybranými slovami na tričku zaslúžilo. Možno nabudúce, keď stretnem ďalšie pokračovanie tejto pozoruhodnej učebnice slovenského jazyka... ■

„Ein urgutes Zeugnis“ alebo maturita zo slovenčiny

Nedávno som si vo vlaku vypočula telefonát mladej dievčiny. Nadšene rozprávala kamarátke o škole:

„Ich werde heuer ein urgutes Zeugnis haben: nur 3 Vierer, 4 Dreier, 3 Zweier und sonst lauter Einzer.“ Potom šľavnato opisovala detaily okolo písomiek, vysvedčenia a školy.

Najskôr som sa pousmiala nad jej výrokmi, potom som sa ale zamyslela.

V Rakúsku sa stáva „ein gutes Zeugnis“ stále dôležitejším. Najlepšie je maturovať aspoň z 10 predmetov, lebo človek nikdy nevie....

A tak ma tento príbeh z vlaku priviedol na myšlienku zavolať na Stadtschulrat Wien a informovať sa o možnosti maturovať zo slovenského jazyka.

Dozvedela som sa nasledovne:

Kto chce absolvovať v Rakúsku maturitu z jazyka slovenského, musí sa o to zaujímať už 3 – 4 roky dopredu. Existujú dve možnosti:

1. maturovať zo slovenčiny ako Wahlfach, čo predpokladá počas štúdia absolvovať 3 roky slovenčiny ako „Freigegenstand“ v 6., 7., 8. ročníku. Treba sa informovať u riaditeľa školy, ktorý požiada o povolenie na externé skúšky. Tie bývajú na konci školského roka a po 3 rokoch štúdia sú ukončené ústnou maturitou. Študijný materiál určí externý učiteľ.

2. pri absolvovaní 4 rokov slovenčiny a úspešnom zvládnutí externých skúšok v 5., 6., 7. a 8. ročníku gymnázia alebo inej strednej školy možno maturovať zo slovenčiny ako Pflichtfach – to je „2. oder weitere lebende Sprache“ – v tomto prípade aj písomne, aj ústne.

Dôležité je napísať žiadosť na riaditeľstvo školy, ktorú navštevuje vaše dieťa a informovať sa hneď v septembri na ORG, Landstr. Hauptstraße 70, 1030 Wien u Fr. Halbwidl, ktorá je zastihnutelná v utorok, stredu a štvrtok od 13.00 do 15.00, alebo telefonicky na 01- 718 51 74.

SSR Wien má k dispozícii učiteľov slovenského jazyka, ktorí vás informujú o termínoch a podmienkach skúšok.

Čo poviete, maturita zo slovenčiny – to je podľa mňa naozaj ein urgutes Zeugnis! Dúfam, že som vás dostatočne motivovala. Teraz už len presvedčiť o tom aj naše deti. Tak do toho!!!

Elena Mandík

IMRICH KRUŽLIAK Z LISTU ŠÉFRADAKTORKE PUHĽADOV

Milá Ingrid,

dostal som Pohľady, ktoré robíš s takou láskou, s akou som ja po 20 rokov robil môj Horizont. Ďakujem za ich poslanie do Mnichova, to mi spravilo veľkú radosť. Prečítal som ich na dúšok. Veď Viedeň pre mňa znamenala veľmi veľa. Tam som stretal kus Slovenska. Vtedy sme ešte žili a pracovali v exile. Vtedy som spoznal pre mňa nezabudnuteľného Bruna Kreiského i vzácného Dr. Buseka, ktorému sme udelili Národnú cenu Svetového kongresu Slovákov a ktorý potom prišiel aj medzi nás do Toronta. Boli to pekné časy, na ktoré mi zostali aj milé spomienky. A to je najviac, čo sme si mnohí uchovali.

Nádherne ste si v Pohľadoch spomenuli na „nežnú“ či „zamatovú“ revolúciu, dokonca s príspevkom jej lídra, Janka Budaja. Mal prísť s Romanom Kaliským aj ku mne na návštevu, v Bratislave, kde sa stretávam s kamarátmi. Vraj mu niečo do toho vždy prišlo. Ale jeden raz tam už nebudem môcť prísť ja. Mám už svoj vek, počiatkom decembra som už prekročil 95 rokov, a nohy ma sotva nosia. Spomenula si na to aj bratislavská Pravda, ktorú som po Povstaní mal viesť ako šéfredaktor, lebo za celé mesiace som bol v Banskej Bystrici jej technickým redaktorom a nosil som denne jej materiál do tlačiarne vo Zvolene. Šéfredaktorom bol vtedy Miroslav Hysko. Stretli sme sa na redakčnej rade aj s Jánom Švermom, na ktorého nikdy nezabudnem. S E. Löblom to boli pre mňa nezabudnuteľní komunisti, myslením i rozvahou. Najmä na jeho rozhovor s Gustom Husákom na hrnskom brehu za snečného počasia na jeseň 1944...

Ale to je, po prežití polstoročia, už ako sen... Ja som bol vtedy redaktorom Národných novín a so Švermom som sa viac ráz stretol a hovorili sme veľmi otvorene. Moja manželka mu s Antonom Skácelom

pripravili tajný úkryt na Tureckom vŕšku. To sú ešte neznáme stránky Povstania. Preto mal poltopánky a letný oblek, keď odchádzal do hôr. Ale Slánsky mal zimný kožuch... Či sa o tom vyplatí písať, neviem. Chcel som to zanechať v pamätiach. Veľa vedeli a mlčali aj Novomeský a Šefránek. Vládol tam strach...

Viedeň a Slovensko – to je veľká kapitola slovenských dejín. Štúrovci začali slovenskú revolúciu vo Viedni a skončili s ňou v Bratislave. Milka Hrabovcová veľa vynesla. Napríklad slovenské pamätne bály a slovenské krojované sprievody po Viedni na druhý deň. Anton Hrabovec zamlčal, že ten disident, ktorý mal prísť na stretnutie do Viedne aj s Busekom, bol Ivan Čarnogurský st. Vtedy sa ešte báli kontaktovať s exilom. To jasne priznal aj Anton Hrabovec.

Nežnú revolúciu som zažil už 12. decembra 1989 s Ivanom Čarnogurským ml., ktorý ma viezol autom z Viedne. Ale jeho nepustili, hoci pred dvoma dňami bol s Zilkom v Bratislave. Keď na hraniciach v Bergu odo mňa žiadali úradné povolenie na pobyt v Bratislave len na 48 hodín, potvrdené pečiatkou VPN, Lubo Feldek povedal, že „revolúcia pečiatky nepotrebuje“. Nadviazali sme hneď kontakt so spisovateľmi. Náš postoj prečítal Milan Rúfus na schôdzi v Bratislave. Ale aj spisovatelia mali strach. A nepoznali situáciu v exile. V roku 1990 prišli s delegáciou do Kanady a USA – Dubček, Čič a Schuster. Všetkých sme postretali v Toronte. Vtedy sme za Svetový kongres Slovákov dali Národnú cenu aj Korcovi a Rúfusovi. A zo západných politikov grófovi Huynovi a poslancovi Európskeho parlamentu Aignerovi. Tu sa žiada ešte veľa povedať... Ale čas uteká. Tu vaše Pohľady idú správnym smerom. Vďaka Vám za všetko. Srdečné pozdravy všetkým. Aj vďaka a obdiv úprimne Váš

Imrich Kružliak

FILMOVÝ KLUB

Milí priatelia,

po dlhšej prestávke sme na jar tohto roku obnovili v priestoroch Slovensko-rakúskeho kultúrneho spolku činnosť Filmového klubu. Dosiaľ ste mali možnosť vidieť filmy slovenských režisérov Ella Havettu, a jeho pestrú mozaiku príbehov z vinárskej dediny Babindol vo filme Slávnosť v botanickej záhrade, výnimočný dokument Dušana Hanáka o porušovaní ľudských práv v období komunizmu Papierové hlavy a komédiu Juraja Herza Sladké starosti o šikovnom a poctivom cukrárovi Šimonovi. Po letnej prestávke budeme na jeseň vo Filmovom klube na Otto Bauer Gasse pokračovať prvou časťou diptychu zo Stratenej doliny režiséra Martina Hollého, filmom Medená veža. Začiatok predstavení je vždy o 19:00 hodine, vstupné vo forme dobrovoľného príspevku.

Martina Víglaská

Fotografie: Tomáš Rebro /7/

VINOTÉKA REGIUS V SRDCI VAJNOR

Vajnory – dedinka pod svahmi Malých Karpát, dnes súčasť hlavného mesta. Zachovaná sídelná štruktúra so šošovkovitým námestím, orámovaným malými domčekmi s dlhými dvormi, vdychuje miestu pocit jedinečnosti, nezameniteľnosti. Krajina, sídlo a ľudia sú jedno. Môžu byť jedno. V historickej štruktúre pamiatkovej zóny sa zjavujú prvé lastovičky. Nepriťahujú jar, ale nové impulzy do vzácného historického prostredia, žiaľ, roky zanedbávaného.

Vinotéka Regius sa nachádza v priestoroch zrekonštruovaného roľníckeho domu a v jeho čiastočne zastrešenom dvore. Pozýva vás na pohárik dobrého vína zo slnečných svahov Vihorlatu, Karpát či francúzskeho Bordeaux alebo zo španielskej Kastílie.

Vinotéka Regius nadväzuje na tradíciu slovenských viech z čias monarchie. Pôvodné viechy boli otvorené len počas vinobrania, pozývali na koštovku mladého vína i burčiaku a vždy ponúkali niečo „pod zub“ – tradične to bol chlieb s masťou a cibuľou, kus šunky alebo syra. Poštátnené vinohrady a vinárske závody v povojnovom Československu túto peknú tradíciu definitívne pochovali. V susednom Rakúsku pretrváva dodnes. Rakúske viechy – „Heurigen“, čo v preklade znamená mladé víno, sú dnes často otvorené už po celý rok a lákajú nielen domácich, ale aj turistov.

Vo **Vinotéke Regius** sa snúbi duch miesta – genius loci starých Vajnor s 21. storočím. Vo dvore pri masívnom drevenom barovom pulte, pod tehlovou klenbou typickej vajnorskej pivnice, v podkroví s pecou nad čiernou kuchyňou alebo v parádnej prednej izbe – všade si môžete nájsť miesto na príjemné strávenie večera, všade na vás dýcha neopakovateľná atmosféra starých Vajnor. Pre krstiny a svadby, firemné stretnutia či oslavy vám zabezpečíme profesionálny catering a servis, zorganizujeme ochutnávku prvotriednych slovenských i zahraničných vín. Firemným podujatiam ponúkame dva priestory s najmodernejšou audiovizuálnou technikou. Pre podujatia s hudobným programom vytvára hlavný dvor s javiskom tie najlepšie podmienky.

Foto: Martin Čarnogurský

Navštívte Vinotéku Regius v srdci Vajnor a popri dobrom víne si vychutnajte aj neopakovateľnú atmosféru súčasnej architektúry, citlivo osadenej do dedičstva našich predkov! O našom príbehu a o našich pravidelných podujatiach sa dozviete viac na www.vinoteka-regius.sk.

**Tešíme sa na vás a vašich priateľov!
Ivan Čarnogurský ml.**

VINOTÉKA REGIUS | 83107 Bratislava-Vajnory, Roľnícka 114 | e-mail: info@vinoteka-regius.sk | telefón +421 (0)902 879 935

Otváracie hodiny: každý deň od 16.00 do 22.00 h, v piatok a sobotu od 16.00 do 24.00 h,
v nedeľu od 12.00 do 22.00 h, pri rezervácii priestorov podľa dohody.

POZVÁNKA

Výstava rakúskej výtvarníčky slovenského pôvodu Gabriely Medvedovej
Metamorfózy svetla - Metamorfosen des Lichts vo vstupnej hale na 3. poschodí viedenskej Uránie a trvá do 31. augusta 2010.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU,

želáme Vám krásne leto, prázdniny a dovolenky, načerpajte veľa síl! Ďakujeme za Vašu priazeň a dovoľujeme si Vám pripomenúť, že aj vďaka Vašej podpore môže časopis vychádzať, či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku, podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli náš časopis vo Vašej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: 1 rok / € 23,-
 2 roky / € 42,-
 Študent: 1 rok / € 7,-
 2 roky / € 12,-
 Podporujúci člen: 1 rok / € 50,-

PSK 60000 Kontonummer 92040212

www.slovaci.at

Programmänderungen vorbehalten!

IMPRESSUM

Pohlady, redakcia:
 adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
 Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok - Österreichisch-slowakischer Kulturverein
 Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
 Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
 Šéfredaktorka: Ingrid Konrad
 Redakčná rada: Zuzana Lettner, Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská Jana Gregor, Ingrid Žalneva
 Lektorka: Marta Bábiková
 Grafická úprava: Gabriel Štrba
 Články podpísané menom alebo skratkou autora nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
 Redakcia si vyhradzuje právo príspevkov krátiť a upravovať.
 Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
 Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird vom Bundeskanzleramt der Österreichischen Republik finanziert.

ŠKOLA HRY NA FUJARE VO VIEDNI

Slovenský detský folklórny súbor Rozmarín, pôsobiaci v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku vo Viedni, rozšíril svoje aktivity.

Okrem tanca a spevu sa deti venujú aj hre na slovenské tradičné hudobné nástroje, ako sú fujara a pastierske píšťalky.

Tento typický slovenský ľudový nástroj zaznie v podaní detí zo súboru Rozmarín aj na prestížnom viedenskom podujatí – Life Ball 2010.

V REPERTOÁRI SÚBORU ROZMARÍN AJ MODERNÉ TANCE

Od septembra sa základný repertoár súboru - slovenské ľudové tance a piesne - rozšíri o slovenské cigánske tance a moderné tance. Obohatením programu súboru Rozmarín budú aj inštrumentálne čísla v podaní atraktívnych hudobných nástrojov: fujary, pastierskych píšťaličiek a cimbalu.

Možnosť učiť sa na týchto nástrojoch majú nielen členovia súboru Rozmarín, ale aj ďalší záujemcovia, vrátane dospelých.

Info: www.rozmarin.at

DE ROSSI LENS OPTIK Bratislava - špecialista na kontaktné šošovky

Vás pozýva do svojho strediska v Bratislave Líščie údolie 58

Kontakt:

Angelika De Rossi Tel. +421 (2) 654 214 04

lensoptik@zoznam.sk

Aplikácia a predaj kontaktných šošoviek, mäkkých, tvrdých, hybridných. Predaj ošetrovacích pomôcok a príslušenstvo ku všetkým typom kontaktných šošoviek.

Milí priatelia!

Kultúrne podujatia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku a Slovenského školského spolku Sova sa u Vás stretávajú s veľkou odozvou. Ich bohatá návštevnosť nás inšpiruje. Aj my ideme s dobrou a naše **pozvánky budete dostávať internetovou poštou**. Ak máte naďalej o naše podujatia záujem, pošlite nám Vašu mailovú adresu na: rsks@slovaci.at.

Ak nemáte mailovú adresu a trváte na posielaní pozvánok poštou, prosíme, aby ste nám to oznámili osobne, telefonicky alebo keď nás nezastihnete, nechajte nám odkaz na našom odkazovači.

Ďakujeme Vám za pochopenie a tešíme sa na stretnutie s Vami na našich ďalších podujatiach.

Prajeme Vám krásne leto!

Výbor Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku vo Viedni

POZNÁTE HISTÓRIU MESTA, V KTOROM ŽIJETE?

Chceli by ste svojim priateľom a známym ukázať Viedeň? Chceli by ste darovať prehliadku mesta? Ak máte záujem o prechádzky po imperiálnej Viedni, zastrčených dvoroch a uličkách, či prehliadku

zámku Schönbrunn s odborným výkladom v slovenčine, češtine alebo nemčine, ozvite sa!

Kontakt: Ing. Jana Gregor

- certifikovaná viedenská sprievodkyňa

T 0676/9713113 E-mail: j.gregor@roggers.com

REDAKČNÁ UZÁVIERKA DVOJČÍSLA 2/2009 JE 31.10.2010

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
 Úradné hodiny: utorok: 09.00 – 10.30
 štvrtok: 18.00 – 19.30
 T 0043(0)1/596 13 15
 F 0043(0)1/595 57 99
rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
 Pfarre an der Muttergotteskirche,
 Jacquingasse 12, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
 A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.

Österreichische Post AG,

Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
 do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
 do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
 S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
 • 1/8 A4 € 10,-
 • 1/4 A4 strany € 15,-
 • 1/2 A4 strany € 20,-
 • A4 strana € 40,-